

SVOBODNA SLOVENIJA

Año (Leto) XVII (12)

No. (Štev.) 51

“ESLOVENIA LIBRE”

BUENOS AIRES,

22. decembra (diciembre) 1960

Čuvajmo zaklad

Učili so nas, da se človeštvo deli v glavnem v belo, črno, rumeno in rdečo raso. Loči se tudi po narodnosti, jeziki, narečjih ter po načinu življenja. Pestro sliko dobimo, če primerjamo kulturo in civilizacijo posameznih narodov ter gospodarsko raven njih življenja. Še mnoge druge so razlike med skupinami človeških bitij, ki živijo na zemeljski obli po različnih kontinentih v strnjenih skupinah narodov in ras, ali pa pomešani med seboj kot v Severni in Južni Ameriki.

Mi izseljenci, ki živimo po velemedstih “novega sveta” srečujemo veliko teh ljudi najrazličnejših ras, barv, narodnosti, kultur itd. Ko smo prišli pred leti v izseljenstvo, se nam je zdelo naravno, da smo se počutili med njimi tujci. Nobenih znancev nismo imeli med njimi, nepoznanje običajnega jezika, začetna nesigurnost; vse to smo smatrali za glavno pregrado, ki nas loči. Polagoma je ta odpadla. Priučili smo se jeziku, nabrali smo si znanec, uvažali smo se v nov tok življenja. Toda pri mnogih znanjih, ki smo jih našli ali v službi, ali v družabnem življenju, se nismo mogli otresti medsebojnega tujstva. Tudi, če so navidezne pregrade padle, je ostalo nekaj kot nevidna stena med nami.

To ni bilo toliko opazno, dokler je bila vsebina naših razgovorov plitko vsakdanja. Razumeli in tudi cenili so nas, če smo pokazali zanimanje za dirke, loterijo, nogomet, kino, dobro jed in podobno. Če si skušal speljati pogovor n. pr. na knjigo ali vsaj na resen članek v časopisu, reviji, na umetnost ali na gospodarstvo, ali na kakršnokoli vprašanje duhovnega značaja, si večkrat kot me, doživel, da je vstala med nami nevidna stena. Če pa si pogovor speljal na karkoli takega, kar je v zvezi z vero ali Cerkvijo, si bil prepogosto deležen pomilovalnega nasmeha.

Začeli smo spoznavati, da se ljudje razlikujemo še po nečem globljem in ne samo po rasah, narodih, jeziku, običajih. Ta globlja razlika je predvsem v vrednotenju lepega in dobrega, v pojmovanju življenja, v odnosu do duhovnega.

To razliko smo mogli občutiti prav posebej ob velikih praznikih. Ti so za nas nekaj, kar poseže v naše življenje in misljenje, za vsi silo doživljanja. Božič! Kdo je med nami, ki se ne spomni praznovanja tega praznika v domovini? Ali ni bilo to nekaj vzvišenega, lepega: Rojstvo Deteta Jezusa, jaslice, božični običaji, družina, zbrana v iskreni pobožnosti na sveti večer, polnočnica, sveti dan. Ali ni bilo vse to neizmerno duhovno bogastvo pravi zaklad, ki nam je bogatil življenje in dajal moči, da smo laže premagovali njegovo težo? Ali ni božično doživetje vsako znova dokazalo, kaj daje našemu življenju lepoto in smoter?

V svetu pa vidimo, da gre mnogo, mnogo ljudi mimo teh praznikov in sploh ne slutijo kaj je krščansko pojmovanje božiča. Za te je vsak praznik in prav tako božič le tedaj, če so imeli obilico materialnih dobrin in telesnega užitka ta dan. Materialistično pojmovanje življenja in vsega dogajanja jim je izhodišče; materialne dobrine smoter in cilj. Ostanejo pa — tudi, če jih dosežejo in uživajo v izobilju — siromaki. Duhovno siromaštvo in brezcilnost življenja sta značilna za vse, ki jim je osnova materializem.

Mnogo se piše in govori danes, da je svet razdeljen v dve: v komunistično in nekomunistično sfero. Do neke mere je to res. Pravilnejša bi pa bila ugotovitev, da je človeštvo v osnovi razdeljeno v krščanski in nekrščanski svet. Tisti, ki v nekomunističnem svetu zagovarjajo kakršnokoli materializem pripravljajo pot komunizmu in pomagajo človeku v duhovno obubožanje.

Slovenci smo srečni. Iz domovine smo prinesli bogastvo krščanskega pojmovanja življenja. Za nas je božič vsako leto duhovna obnova, ki nas dviga in osrečuje. Ne pustimo, da to lepoto uniči materialistično okolje! Branimo svojo srečo! Čuvajmo zaklade, ki so v pravem doživetju našega božiča kot bogato dediščino naših staršev in čudevit dar Slovenije! Slava Bogu na višavah!

Blagoslovljene

božične praznike

vsem naročnikom,

oglaševalcem

in bralcem,

Slovincem

v Argentini,

po svetu

in doma

želi

SVOBODNA
SLOVENIJA

Odločnost De Gaulle v Alžiru

“De Gaulle na vislice!” je vzklikala množica evropskih naseljencev v Oranu in Alžirju francoskemu predsedniku države, prav tistemu, katerega je pred dvema letoma in pol z demonstracijami privedla na oblast v Parizu. Leta 1956 je ta množica z demonstracijami prisilila na odstop predsednika Guy Molleta in leta 1958 pokopala četrto francosko republiko. Pretekli teden je grozila s smrtjo De Gaulle.

Kljub tem grožnjam in opozorilom svojih svetovalcev je De Gaulle odletel s svojim letalom Caravelle v Alžir. V hudem nalu je pristal v majhnem mestu Ain Temouchent, blizu Orana, in tako začel šestdnevno potovanje po razburkanem Alžiru. Pričakala ga je množica 9.000 muslimanov in 8.000 Evropejcev. Nekateri muslimani so po ukazu svojih gospodarjev nosili napise “Francoski Alžir!”, toda Evropejci so bili glavni kričači. Nekaj pogumnih muslimanov je iznenada dvignilo napis “Živel De Gaulle!”, ki ga jim je takoj iztrgala iz rok razjarjena evropska množica, medtem ko je policija mirno stala ob strani.

Množica je ritmično ponavljala “francoski Alžir!”, ko je iz avtomobila izstopil De Gaulle mirno in dostojanstveno, kakor da bi prišel med najboljši prijatelje. Odšel je v občinsko dvorano, kjer je imel kratek govor županu in svetnikom, nakar se je mirno podal v sredo kričeče množice, ki se je tako začudila, da je nehala kričati in so mu nekateri celo začeli stiskati roko. De Gaulle se je prerinil skozi Evropejce in se nameril naravnost k muslimanom, ki bodo 8. januarja ali bojkotirali njegov referendum ali pa bodo prisiljeni glasovati z ‘ne’. Ko je prispel do njih, so začeli navdušeno vzklikati: “Živel De Gaulle!”. Muslimanke so mu začele poljubljati roke. Dobrih petnajst minut je bil De Gaulle dobesedno obkrožen od muslimanske množice. Da bi ga zaščitili, so ga nato spremili do njegovega avtomobila, kjer ga je vsa blede čakala njegova osebna straža. Nek francoski general je izjavil: “Nikdar še nisem videl lepšega dogodka.”

Od tam se je De Gaulle odpeljal s helikopterjem v bivšo uporniško trdnjavo Tlemcen, kjer je tudi doživel navdušen sprejem. Tlemcen je povsem muslimansko mesto. Govoreč skupini občinjskih svetovalcev in županu, je De Gaulle dejal: “Vesel sem, da sem v vaši veliki deželi. Vaša bodočnost je v vaših rokah. Alžir je vaš, popolnoma vaš. Ker ste muslimani v večini, morate vi pokazati svojo odgovornost, kajti Alžir bo začel novo življenje v svobodi, enakosti in bratstvu.”

De Gaulle je opozarjal Evropejce — ki bodo v Alžiru skoro vsi glasovali proti njemu — da nov Alžir ne bo mogel biti zgrajen brez njihove pomoči in brez pomoči evropske Francije. Toda najbolj

pa je pozival na odgovornost francosko vojsko v Alžiru, ki bo mogla prihodnji mesec referendum obrniti proti njemu in ustrahovati muslimane, da se glasovanja ne bodo udeležili ali pa da bodo glasovali proti. V govoru francoskim častnikom je poudarjal: “Nov Alžir mora biti samostojen, sicer vi dobro veste, da bo pretrgal svoje zveze s Francijo.”

Kakor v Alžiru, tako je De Gaulle tudi v evropski Franciji pretekli teden srečno prestopil politične nevihte. V Parizu njegovi nasprotniki niso mogli doseči ničesar drugega, kakor samo to, da so se po ulicah pojavili napisi “Domovina ne more zapustiti svojih sinov”. Trenutno ima Francija samo tri vodje, ki bi mogli vplivati na alžirske Evropejce, toda nobeden od njih ni bil ne v Franciji ne v Alžiru: general Salan, Pierre Lagardere in Jacques Soustelle, bivši član De Gaulleove vlade in njegove bivši najboljši prijatelji. General Salan je že šest tednov v Španiji. Bradati Pierre Lagardere, ki je dobil začasno svobodo na vojaškem sodišču, katero ga je sodilo zaradi upora v januarju t. l. v Alžirju proti De Gaulleu, je zbežal v Španijo in zaprosil za politično zaščito. Soustelle pa se je umaknil iz Francije in odšel na obisk v USA.

Ob De Gaulleovem prihodu v Alžir so demonstranti poplavalili ulice v mestu Alžiru in Oranu, toda jih je policija z lahkoto držala v redu s solzilnimi bombami. Ko pa so nekateri zgradili barikade na ulici Michelet, se je vmešala vojska in z dvema tankoma podrli barikade. Naslednji dan se je množica znova pojavila na ulicah. Z balkonov in s streh je deževalo kamenja na policijo. Nato je neka skupina Evropejcev ubila nekega muslimana, nakar so na ulice pridrli tudi muslimani, noseč zastave upornikov. Ti so začeli zažigati avtomobile, razbijati trgovine, in pregnali policijo. Nastopila je vojska in začela streljati v množico. Rezultat: 123 mrtvih in nad 560 ranjenih.

Evropski naseljenci v Alžiru so iznenada ugotovili, da so jih njihovi vodje zapustili, da se na francosko vojsko ne morejo zanesiti in da bo De Gaulle v evropski Franciji prav gotovo referendum dobil. Toda morejo se pojaviti v Alžiru vsak trenutek trije ubežniki iz Španije in dvigniti evropske množice proti muslimanom. Kako se bo v takem slučaju obnašala alžirska francoska vojska, danes nihče ne more vedeti. De Gaulle se je v Alžiru igral s svojim življenjem, čeprav je vsem padlo v oči, da ni prišel niti v mesto Alžir niti v Oran, ki sta glavni oporišči alžirskih evropskih naseljencev.

Ko se je vrnil domov, je De Gaulle takoj ukazal najstrožji postopek proti vodjem neredov v Alžiru in pozval generala Salana na odgovor zaradi nedisciplin.

Poraz komunistov v Laosu

V Laosu v jugovzhodni Aziji so komunisti pretekli teden poskušali nasilno zavladata in Sovjetski zvezi priboriti nov satelit.

Deželi je vladal kot predsednik princ Suvana Fuma, ki ga je z državnim udarom preteklega avgusta spravil na oblast 26 letni padalski kapitan Kong Le. Princ Suvana nasprotuje vojaškim klimkam in povsod, kamor pride, poziva na mir. Da bi mir znova vzpostavil v deželi po sedmih letih spopadov s prokomunističnim vodjem Patet Laom, je princ Suvana poskušal sestaviti vlado “narodne sloge”, v katero bi vstopili njegovi sredinski pristaši, USA naklonjeni pristasi generala Fumi Nesavana in komunistom naklonjeni pristaši Patet Laoši.

Toda princu taka vlada ni uspela. Vojaki so se začeli boriti eden proti drugemu. Gverilci Patet Laoa so obkolili Vientiane, sedež Suvanove vlade, s pretezo, da so prišli na pogajanja; Suvanova nekdanji pristaš kapitan Kong Le je izginil iz mesta in se pojavil v džungli s svojimi gverilci, da se je spustil v borbo z generalom Fumijem. Kong Lejevi gverilci so si na rokave prišli rdeče trakove, Fumijevi pa bele. In ko je princ Suvana ugotovil, da USA poma generalu Fumiju, je pozval na pomoč

sovjete, ki so kapitanu Kong Leju takoj poslali letala Iljušin-14 in večje količine orožja. Po džungli so odmevale eksplozije iz ameriških havbic in sovjetskih topov.

Nazadnje se je uprla še posadka v Vientiane. Ker je bil kapitan Kong Le zapleten v borbo z generalom Fumijem v džungli, ni mogel proti upor v mestu Vientiane ničesar storiti. Novi poveljnik posadke polk. Kuprasit Abhay je začel čistiti levičarje iz posadke. Komunistični Kong Le je prihitel iz džungle, kjer se je umaknil silam generala Fumija in prisilil posadko polkovnika Kuprasita, da se je umaknila iz Vientiane.

Konec državljanske vojne je prišel hitro, ko si je tudi vojska polkovnika Kuprasita našla bele trakove na rokave in se spustila v kruto borbo z rdečimi gverilci Kong Leja v samem Vientiane. Princ Suvana je z letalom zbežal v bližnjo Kambodžo. Iz džungle so pridrle v Vientiane sile generala Fumija in skupno s silami polkovnika Kuprasita dokončno potokle rdeče gverilce kapitana Kong Leja.

Nato je general Suntone Patamavong, vrhovni poveljnik laoske vojske pod princem Suvano objavil, da je začasno formiral vojaško vlado.

Ponesrečena revolucija v Abesiniji

V Abesiniji, za katero je znano, da je že dolgo časa izhodišna točka za komunizem v Afriki, saj ima sovjetsko veleposlaništvo v Addis Abebi najštevilnejše “diplomatsko” zastopstvo v Afriki, je pretekli teden v sredo izbruhnil upor proti abesinskemu cesarju Haile Selasiju. Haile Selasi se je takrat mudil na potovanju po Braziliji.

Abesinski radio je vedel povedati, da stoji na čelu upora Selasijev sin, 44. letni princ Asfa Wassan in da nova vlada končuje 3000. letno zaostalost dežele. Uporniki so tudi objavili, da priznava vse mednarodne pogodbe, ki jih je doslej Abesinija sklenila in da se ne bo-

dotikali tujega kapitala, ki je v deželi. Za kralja države so proglasili omenjenega Wassana.

V prvem trnutku je izgledalo, da je upornikom prevrat uspel. Toda Haile Selasi se je iz Brazilije z letalom takoj vrnil v Abesinijo. V Addis Abebi so se razvile hude poulčne borbe med pristaši starega cesarja Haile Selasija in uporniki. Poročila vedo povedati, da je bilo mrtvih nad 2000 ljudi.

Ko se je Haile Selasi vrnil v Addis Abebo, je objavil, da je upor zadušil in da njegov sin princ Wassan ni prostovoljno sodeloval z uporniki.

Pojačano komunistično rovarjenje v Kongu

Komunisti v Kongu se nikakor ne morejo sprijazniti s porazom, ki ga je doživel njihov sopotnik Lumumba, katerega ima ima polkovnik Mobutu vključenega v ječi. Lumumbin podpredsednik Antoine Gizenga, tudi komunistom naklonjen, je zato iznenada oklical samega sebe za predsednika Konga in objavil, da je odšel naprej prestolnica Konga mesto Stanleyville. Tozadevno brzojavko je poslal tudi Hammarskjöldu, ta pa je obvestil o stvari člane ZN komisije v Leopoldvillu.

Gizengov nastop je povzročil nov strah pred državljansko vojno v Kongu. Edini predsednik, ki ga uradno pri-

znava ZN, je trenutno Kasavubu, katerega podpira polkovnik Mobutu, ki je trenutno vrhovni poveljnik kongoške vojske in protikomunist.

Iz protesta proti Mobutujevemu nastopu proti kongoškemu komunistom in proti Lumumbi so nekatere delegacije, ki so komunistom naklonjene, objavile, da bodo umaknile svoje vojaške oddelke iz Konga. To je storila tudi Jugoslavija. Ker se tako vojaške sile ZN v Kongu vedno bolj krčijo, je Hammarskjöld pozval ZN, naj vzdržijo v Kongu, ker bodo sicer prepustili to državo državljanski vojni in končnemu propadu.

IZ TEDNA V TEDEN

Na Kubi se je odigrala vrsta dogodkov, ki še bolj potrjujejo Castrovo komunistično usmerjenost: Vlada je postavila komisarija v močnem sindikatu električnih delavcev, ki je bil protikomunistično usmerjen. Glavni tajnik tega sindikata Mayri Franginalis se je zatekel na argent. veleposlaništvo. Castro je dalje prostaško ozmerjal habanskega nadškofa kardinala Manuela Artego Betancourta. Med drugim ga je označeval za Judeža, ki da je klečeplazil pred prejšnjim predsednikom, kat. duhovščino pa napadal, da hujska proti sedanji vladi. Ponovil je prejšnjo izjavo, da je nastopanje proti komunizmu istovetno z nastopanjem proti zadnji kubanski revoluciji. V Havani v katoliških krogih izjavljajo, da bodo v Rimu Castra v najkrajšem času izobčili iz kat. Cerkve.

Glavni tajnik Združenih narodov Dag Hammarskjöld je v Varnostnem svetu odločno zavrnil vse napade, ki prihajajo nadenj s komunističnega bloka zaradi Konga. Sovjete je obtožil, da so prav oni tisti, ki so krivi vseh sedanjih zmešnjav v Afriki. Zagrozil je, da bo Afrika postala žarišče za tretjo svetovno vojno, če komunisti ne bodo prenehali s svojim rovarjenjem.

Novoizvoljeni ameriški predsednik John Kennedy je že povsem sestavil svojo bodočo vlado. Minister za narodno

obrambo bo McNamara. Sedaj je star 44 let ter je istega dne, ko je bil Kennedy izvoljen za predsednika, postal predsednik Ford Motor Company. Pravosodni minister bo predsednikov brat Robert Kennedy, državni tajnik za finance pa Douglas Dillon, sedanja vplivna gospodarska osebnost v Eisenhowerjevi vladi.

Dve veliki letalski nesreči sta prejšnji teden pretresli ves svet. Nad New Yorkom sta se v zraku zadeli dve letali ter strmoglavili na mesto. V nesreči je izgubilo življenje 132 oseb. Druga nesreča se je zgodila v Muenchnu, kjer se je ameriško letalo zadelo v križ neke tamošnjih cerkva ter tresčilo v prometno ulico sredi mesta, po kateri je ravno vozil tramvaj poln ljudi. Vsi potniki v letalu — ameriški dijak, ki so potovali v Anglijo na božične počitnice — in tramvaju, so našli smrt v razvalinah letala in tramvaja ter v ognju, ki je nastal ob nesreči.

V Belgiji so imeli 15. t. m. velike slavnosti ob poroki kralja Baldoina in španske plemkinje Fabiole de Mora y Aragón.

Tito in Hruščev sta si ob zadnjem narodnem prazniku sed. ju. komunistične države izmenjala čestitke, v katerih si obljublata “prijateljske zveze in sodelovanje”.

Naš dober prijatelj!

Kot bi trenil, je šlo leto mimo nas. Imamo občutek, da ni še dolgo od tega, kar smo praznovali velikonočne praznike, odkar smo imeli Telovsko procesijo. Pa je sedaj že Božič pred nami. Nanj nas opozarja vsa okolnost. Trgovine so polne božičnih reklam, daril, raznih predmetov, veleblagovnice pa po listih s celostranskimi oglasi ponujajo nakup oblek, perila, kuhinjskih potrebščin, televizijskih in radijskih aparatov, motornih koles, avtomobilov. Vse te in nešteto drugih stvari naj bi si ljudje kupili s trinajsto plačo.

Trinajsta plača! Koliko upov jo spremlja skozi vse leto in koliko načrtov čaka na uresničenje ob njenem prejemu! V družinah z otroki in tam, kjer je bolezen, je že vse vnaprej razdeljeno in oddano za najnujnejše potrebe. Kjer pa ob koncu leta pride v hišo več trinajstih plač, bo pa seveda povsem drugače. Lahko si bodo kupili veliko stvari. Tako bodo napravili vsi tisti, ki se bodo spomnili na težko delo, s katerim so si ta denar prislužili med letom. Drugi si bodo razbijali glavo, kje bi ta denar naložili, da bi od njega dobili čim več obresti, tretji bodo pa tudi letos storili tako, kakor so delali doslej: zapravili ga bodo lahko miselno in ne bodo nič mislili na bodočnost.

Zaveden slovenski izseljenec, ki mu je še vedno do slovenske stvari, bo ob prejemu trinajste plače in pri izdelavi načrtov za njeno porabo pomislil tudi na slovenske duhovne dobrine in ne samo na materialne. Spomnil se bo slovenskega tiska, zlasti "Svobodne Slovenije", edinega politično informativnega tednika med slovenskimi izseljenci v svetu, in bo tudi zanj odmeril potrebno postavko.

S tem bo storil dvojno dobro delo. Na eni strani bo v narodnem pogledu najbolj koristno naložil nekaj svojega zaslužka, ker bo kot sin slovenske matere podprl slovenski tisk v tujem svetu in s tem doprinesel svoj del, da se ohrani živa slovenska beseda in zavest med slovenskimi izseljenci v tujem svetu. Na drugi strani pa kot demokratični slovenski izseljenec s tem tudi podpira nadaljevanje borbe proti komunistični diktaturi doma in po svojih močeh prispeva za njeno zrušitev in za ponovno osvoboditev slovenskega naroda. Zavedajmo se vsi, kako sramotno bi bilo za vse, če bi zaradi nerazumevanja in nezavednosti slovenskih izseljencev moral umolkneti glas demokratičnih Slovencev v svetu, in kako strah bi bil ta udarec v obraz lastnim bratom in sestram doma, ki še vedno trpe pod komunističnim nasiljem. In kako veliko bi bilo veselje komunistov,

ki bi dosegli svoj namen s pomočjo ljudi, ki so ravno zaradi njih morali z doma v tuji svet!

Spomnimo se pa tudi še velikega poslanstva slovenskega izseljenskega tiska, ki vse slovenske izseljence povezuje v eno samo veliko slovensko družino. Pok. škof dr. Rožman je to v Zborniku Svobodne Slovenije za leto 1960 povedal zelo lepo in naglasil, da je slovenski tisk "močna vez, ki more s celoto naših izseljencev povezati tudi po edince in male skupine ter posamezne družine, zgubljene v tuji okolici. Vsi si

DR. TINE DEBELJAK

Dr. Korošec — kulturni delavec

Kdor bi izvzel od dr. Korošca njegovo javno nastopanje, njegovo politično delovanje in bi ga skušal ocenjevati samo po umetnostnem ali znanstvenem vidiku kot "kulturnega delavca" v ožjem smislu, bi nikjer ne mogel pokazati takega uspeha, da bi mu dal legitimacijo za članstvo v umetnostnih ali znanstvenih združenjih. Pri dr. Janezu Kreku lahko govorimo poleg njegovega političnega dela o njem kot bogoslovnem pisatelju, sociologu, dramatik, pesniku in publicistu katekheze, ki lahko pokaže nekaj zvezkov svojega pisateljskega dela. Dr. Korošec ni zapustil niti enega samega zvezka svojih pisanih del, ki bi jih izdal v življenju. In Bog ve, če bodo kdaj zbrani njegovi klasični govori v avstrijski in beograjski zbornici, njegovi časopisni članki, ki jih ne poznamo, njegovi predavanja na univerzi v Beogradu, ki so bila gotovo bolj praktična kot teoretična. Ali, da bi vsaj napisal spomine! Vemo, da je rad delal verz, da je imel dober slog, da je ljubil likovno umetnost, tudi petje in glasbo in sploh živel tesno z umetnostjo in znanostjo. Ljubil je kulturno delo in ga do konca življenja zasledoval in bil na tekočem v vseh teh problemih.

Njemu bi se gotovo ne pripetilo to, kar se je J. E. Kreku, ko je pisal prikaz slovenske zgodovine za tujce: pozabil je na umetnost! Samo na te "rokavice", kot je rekel Ivan Cankar. Korošec bi jih ne pozabil, kajti za kulturno zgodovino in še bolj za kulturno bodočnost svojega naroda je imel živo ljubezen, zanimanje in vedno polno mecenevskega zavzemanja. In če ni tako postal sam ustvarjalec na področju umetnosti in znanstva, pa je postal kulturni delavec na vse drugem področju, kjer je pokazal prav tako umetniško fantazijo in znanstveno eksaktnost kot je lastno genialnim umetnikom ali najvišjim sistematikom. In na tem svojem polju, ki je polje političnega in

morejo naročiti kak slovenski list, ki je kakor dober prijatelj, ki prihaja tedaj za tednom, mesec za mesecem na zaželen obisk. Pomen slovenskega branja v tujini je tako velik, da ga ni mogoče pretiravati."

Zavedajmo se tega še bolj kot doslej in pomislimo na to, ko bomo prejeli trinajsto plačo. Naj ne bo nikogar, ki od nje ne bi določil potrebnega zneska za slovenski izseljenski tisk. Kdor pa še ni naročnik, naj postane sam in pridobi še druge. Upravi "Svobodne Slovenije" naj samo sporoči imena in naslove tistih, pa jim bomo začeli list takoj pošiljati.

državniškega delovanja, je postavil človeka in pol, si dobil legitimacijo enega največjih, gotovo pa dozdaj najpomembnejših slovenskih kulturnih delavcev sploh.

Njegovo gradivo ni bila beseda, čeprav ta — govorjena — v veliki meri ali lik ali gib ali prepisovanje dogodkov iz knjige v knjigo, njegovo ustvarjanje je bilo delanje zgodovine, njegovo gradivo so bile žive množice, ves narod, ki ga je bilo treba pripraviti za novo obliko, postaviti ga na novo gladijo in usmeriti v nove tokove. Prestavi ves narod v nov čas. Za takega oblikovalca novega življenja je bilo potrebno ogromno ustvarjalne intuicije, fantazije, pa stvariteljske energije, vseh tistih silnic, ki jih mora imeti veliki umetnik pa vse preračunajoči znanstvenik. Videc in graditelj. Prerok in delavec. Kazatelj čila in tlakovalca poti do nje. Gradil je Slovenijo kot Mestrovč Kosovski hram. Gradil jo je takrat, ko je bila že 600 let v sužnjstvu. Zdi se mi podoben gigantu ob ljubljanskem semenjskem portalu, ki drži svet, ko je vzdignil slovensko zemljo v temeljih, da jo prestavi iz sužnjstva v svobodo. Dvignil jo je za sto let višje, kot pa je stala pred njim. Kakšna energija. Stvariteljski navdih kot v pesniku, da rodi pesem. Iz takega navdih je gradil revolucijo pa na način krščanskega kulturnega delavca, ki je sebe vesak dan postavil za žrtve (sam je izjavil, da je čakal kdaj ga bodo obešili), ki pa za uresničitev svoje zamisli ni terjal od nikogar življenja. Vse osvoboditve izpod 600 let "okupacije" je bilo izvršeno brez ene človeške žrtve. Kakšno mojstrsko delo v primeru s šumarstvom sodobnih "kulturnikov", ki so ustvarjali svoj bedni sen z desetstosotni mrtvili?! Delo Koroščevo je nesmrtno kulturno delanje v slovenski zgodovini; z njim prestopa vsa merila, s katerimi smo doslej merili zaslužnost za narod med nami. Z njim stopa v galerijo najsilnejših naših mož, kot so bili pred njim karantanski knezi in panonski Kocelj in za njimi nihče več. Niti Gubec in njegov slovenskohrvatski punt, ki mu je bil tragični predhodnik.

Toda tudi pozneje kot jugoslovanski državnik je bil umetnik in načrtnik, ustvarjajoč oblike Sloveniji z intuicijo in matematično preračunljivostjo. Njegova dela te vrste se obehajo v galerijo naših reprezentativnih "platen". Imel je pred sabo intuitivni sen: Združena, Svobodna in Kulturna Slovenija; preračunljivo pa je tlakoval pot do nje z računom geometra, ki trasira linijo — taktiko in arhitekta, kako postavljati kamen za palačo.

Kakšno delo je bila njegova ustanovitev slovenske univerze. Ne samo uspeh z ozirom na težave realizacije spričo

najrazličnejših spletk, ko je spretno uporabil položaj namestnika predsednika vlade, da je dosegel ta stoletni sen naroda. Še bolj z ozirom na zgodovinski pomen tega dejanja. Saj vemo, da so včasih v Avstriji zaradi celjskih nižerazrednih slovenskih paralel morali odstopati kabineti! Saj vemo, da so prvi maturanti v vsej slovenski zgodovini poglali v slovenski veljavno maturo šele nekaj let prej: leta 1913 v škofovih zavodih. "Najvišji" izpiti v naših deželah so bili tedaj srednješolski. Prvi abiturient je bil Barle, po abecedni prvi iz razreda sošolcev Terčelja, dr. Meršola, ki živi niti ne star med nami v emigraciji. In za njimi je prišel razred z dekanom Milavcem, ki je nam bližji zglede. Edina dva letnika slovenskih abiturientov pred prvo svetovno vojno leta 1914.

Tako blizu nam je čas, ko je bilo še vse nemško v naših deželah, kar se tiče šolstva. In zdaj pride univerza, o kateri so celo sami Slovenci dvomili, da bi ji bili kos v pogledu tehničnega izražanja. Celotno. Ušeničnik se je nagibal k misli, naj bi se za višješolsko znanost uporabljal srbsko-hrvatski jezik. Korošec pa je vzdignil iz nič univerzo in postavil tako temelj za vse drugo: za imenoslovje, za najvišjo slovensko znanost, za slovenske znanstvene in praktične akademske poklice. S tem je postal tak kulturni delavec, ki podstavi vzgon pod svojo zemljo in jo vzdigne iz močvirja na višjo kulturno raven. In to je storil Korošec že samo z univerzo brez ozira na vse drugo, kar je po njegovi službi vodilo v splošni "napredek" naroda in njega varnost.

Vedel pa je, da z univerzo še ni kruna Slovenija s kulturnimi ustanovami, ki so "prilastki" slednjega resnično visoko kulturnega naroda. To naj bi bila še Akademija znanosti in umetnosti, ki jo je dosegel — tudi po ovinkih — kmalu po svoje "drugem nastopu" na oblast. In prav Ušeničnik, ki je v letu 1918 še dvomil v razvoj slovenskega znanstvenega jezika, pa je med tem on sam postal "Levstik novih znanstvenih izrazov", ji je stal na čelu kot prvi predsednik. Ustanovljena je bila res še po tedaj dani ustavi kot "jugoslovanska", toda slehernemu med nami je bila samo slovenska, v kar bi se v prvi priliki gotovo tudi uradno spremenila. Tudi ta trenutek je imel v vidu dr. Korošec in vozil svoj voz k njemu, prav po njegovih lastnih besedah po tej le preprosti metodi: "Če imaš poln voz in ne moreš s tovorom čez klanec, boš pustil pol bremena pod klanec in prvi del pripeljal na vrh. Potem pa boš stopil po drugega. In tako boš spravil vsega na svoj cilj." To je bilo načelo dr. Korošca in po tem se je ravnal tudi v kulturni politiki. Kot je spravil "čez klanec" univerzo in Akademijo, tako tudi konservatorij za dramsko in glasbeno umetnost; in tako je bil že tudi pred samim vrhom z Likovno akademijo, ki ji je pot pripravljala Marijan Marolt. Že je bila tik pred sprejetjem v proračun, pa se je s Hrvatsko banovino spremenila vlada in ta je črtala postavko. In tedaj je dr. Korošec storil zanj prav tipično in karakteristično zadnjo gesto, da bi pripeljal še ta voz čez vrh: svetoval je ustvariti ustanovo kot "privatno", za kar bi jo on iz svojih dohodkov vzdrževal, dokler bi ne bila podržavljena. Toda prišla je smrt in revolucija in Akademija, eden zadnjih "prilastkov" kulturnega naroda, je morala počakati medvojnih dni, ko jo je nadomestila Goršetova privatna akademija.

In še bi lahko imenoval kulturne ustanove, ki jih ne bi bilo brez dr. Koroščevega sodelovanja, neizvzeto celo dr. Izidorja Cankarja mecenevske ustanovitev Moderne galerije, ki jo je omogočil in "želel" dr. Korošec.

Nihče pa ne ve, v koliki meri je dr. Korošec podpiral gmotno vse slovenske kulturne ustanove od univerze do škofijskih zavodov, akademskih knjižnic in prosvetnih društev, da imenujem samo kulturne postavke med tisočimi drugimi dobrodelnimi, med katere je razdalja svoje dohodka ta "največji slovenski mecen". Mecen v vseh tistih panogah znanosti in umetnosti, ki jim je bil s srcem blizu in jih cenil po vrednosti. Zdi se mi Korošec kot orjak pred grozečimi valovi morja, ki butajo ob našo zemljo, pa jih z lastnim hrbtom zavira, da se ne razlijejo čez naš lep cvetoči gaj, v katerem ustvarjajo v miru tisoči in tisoči najrazličnejših umetnikov podobe svojih sanj in dognanj. Pa je tudi arhitekt slovenske piramide, ki ji na trdni temelj postavlja sklad na sklad do samega vrha, da bi bila v času to, kar biti mora: združena, svobodna, politično in kulturno taka, kot jo ima slednji suvereni veliki narod. Mali Slovenci naj bi imeli v malem vse to, kar veliki narodi! To je bil njegov cilj — in k temu je težil ves njegov stvariteljski umetnostni navdih, njegov državniški genij.

Tako je postal največji slovenski kulturni delavec svojega časa, kateremu je vtisnil tak izvirni pečat, da bo nosila v zgodovini njegovo ime "Koroščeva doba med obema vojnama". Imela bo podoba njegovih osebnostnih vrlin in tudi napak, toda je in bo ostala "njegova stvaritev". Tako je prav gotovo zaslužil, da je postal "ustvarjalni član obeh naših najvišjih kulturnih ustanov, ki ju je on sam ustanovil, doctor honoris causa univerze, pa tudi honoris causa Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Postal ni samo "Artifex maximus", temveč tudi resnični arhitekt kulturne Slovenije. Pater patriae.

ARGENTINA

V Argentini je dan dne 13. decembra posvečen petroleju. V raznih slavnostih so se tudi letos spominjali gen. Mosconi-ja, začetnika argentinske petrolejske industrije. Na ta dan je govoril tudi predsednik države dr. Frondizi. V govoru je navajal, da je argentinsko ljudstvo bitko za petrolej dejansko že dobilo, kajti že sedaj v državi dnevno načrpajo toliko petroleja, kolikor ga dnevno v državi potrebujejo. V začetku leta 1961. bodo po dosegli še večje količine in bodo petrolej mogli tudi izvažati, doma se bo pa lahko cena petroleja znižala. Tako je Argentina postala iz države, ki je petrolej morala uvažati in zanj letno plačevati najmanj 270 milijonov dolarjev, država, ki petroleja že toliko načrpa, da ga ima sama zadosti za vse svoje potrebe in ga tudi že lahko izvažajo, s čemer se je odprl nov vir deviz.

Po zadnjem penesrečenem poizkusu peronistov, da bi se nasilno polastili oblasti, so v vojski še vedno v veljavi strogi varnostni ukrepi. Prav tako v zvezni policiji ter v policijskem kadru po vsej državi. Med tem so vojaške oblasti izvršile precejšnje spremembe v poveljujočem stažu, v Rosariu pa je vojaško sodišče izreklo že tudi prve obsojbe za sodelovanje pri ponosrečenem poizkusu zadnjega upora. Kazni se sučejo od 6 mesecev do 6 let.

Poslanska zbornica ima sedaj izredno zasedanje. Med drugim je sprejela zakonski osnutek o zgraditvi viadukta ali predora med Buenos Airesom in Avellanedo. Ko je na prišla na vrsto razprava o ratifikaciji pogodbe s Sovjetsko zvezo za nakup strojnih naprav za črpanje petroleja, v poslanski zbornici ni bilo kvoruma in je bila razprava o tej pogodbi onemogočena.

Državni tajnik za mornarico kontraadmiral Gaston Clement je v izjavi časnika napovedal obnovo pomorskih enot argentinske vojne mornarice.

Vladna intransigentna radikalna stranka je imela letni kongres v mestu Chascomus v provinci Buenos Aires. Na njem so med drugim sprejeli tudi nov strankin program. Prilagodili so ga sedanji argentinski stvarnosti, t. j. programu, ki ga izvaja sedanja vlada na notranje in zunanje političnem, gospodarskem, kulturnem in socialnem področju.

Med Buenos Airesom in mestom Rosario so postavili nov koaksialni kabel, ki omogoča dva tisoč istočasnih telefonskih pogovorov. S položitvijo tega kabla se je znatno zboljšal telefonski in brzojavni promet, teletip in prenos televizijskih slik.

stanove, ki jih ne bi bilo brez dr. Koroščevega sodelovanja, neizvzeto celo dr. Izidorja Cankarja mecenevske ustanovitev Moderne galerije, ki jo je omogočil in "želel" dr. Korošec.

Nihče pa ne ve, v koliki meri je dr. Korošec podpiral gmotno vse slovenske kulturne ustanove od univerze do škofijskih zavodov, akademskih knjižnic in prosvetnih društev, da imenujem samo kulturne postavke med tisočimi drugimi dobrodelnimi, med katere je razdalja svoje dohodka ta "največji slovenski mecen". Mecen v vseh tistih panogah znanosti in umetnosti, ki jim je bil s srcem blizu in jih cenil po vrednosti. Zdi se mi Korošec kot orjak pred grozečimi valovi morja, ki butajo ob našo zemljo, pa jih z lastnim hrbtom zavira, da se ne razlijejo čez naš lep cvetoči gaj, v katerem ustvarjajo v miru tisoči in tisoči najrazličnejših umetnikov podobe svojih sanj in dognanj. Pa je tudi arhitekt slovenske piramide, ki ji na trdni temelj postavlja sklad na sklad do samega vrha, da bi bila v času to, kar biti mora: združena, svobodna, politično in kulturno taka, kot jo ima slednji suvereni veliki narod. Mali Slovenci naj bi imeli v malem vse to, kar veliki narodi! To je bil njegov cilj — in k temu je težil ves njegov stvariteljski umetnostni navdih, njegov državniški genij.

Tako je postal največji slovenski kulturni delavec svojega časa, kateremu je vtisnil tak izvirni pečat, da bo nosila v zgodovini njegovo ime "Koroščeva doba med obema vojnama". Imela bo podoba njegovih osebnostnih vrlin in tudi napak, toda je in bo ostala "njegova stvaritev". Tako je prav gotovo zaslužil, da je postal "ustvarjalni član obeh naših najvišjih kulturnih ustanov, ki ju je on sam ustanovil, doctor honoris causa univerze, pa tudi honoris causa Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Postal ni samo "Artifex maximus", temveč tudi resnični arhitekt kulturne Slovenije. Pater patriae.

IVAN CANKAR

Božični večer

Tudi k dekletom v bolnico je prišel Božič.

"Necoj hodijo angeli po zemlji", je dejala Tončka. Vesel pokoj je bil v sobi, svetil se je v očeh in na licih, dihal je v zraku, prepregel je bele stene. In vse so čutile, da hodijo angeli po zemlji, da so prišli skozi zaprto okno in sede ob posteljah, hodijo po sobi s tihimi koraki in na lahko jim plapolajo velike peruti. Videle so tudi brezštevne vilne luči, ki so jih prižgali angeli in ki so plamtele pobožno tam zunaj, globoko doli na zemlji.

Jaslice so bile že pripravljene. Pred njimi je gorela luč. V rdečem kozarcu, a na jasticah samih in nad njimi so bile majhne, pisane svečice, ki so gorele s tankimi, visokimi plameni. Zlati angel, ki je visel od stropa, se je svetil v čudni, migljajoči in trepetajoči svetlobi in svetila se je tudi velika zvezda, ki je bila nad betlehemskim hlevom.

Zaspati niso mogle dolgo. Vse, ki so mogle iz postelje, so se pripravljale na polnočnico. Srca so jim bila polna svetega pričakovanja. Ležale so poloblečene in so se razgovarjale s šepetaočim glasom. Ni se zasmejalo, tudi prešerna beseda se ni oglasila, zato, ker so bili angeli v sobi... Bilo je tisto noč, kakor da so prišla nebesa na zemljo. Nebeški angeli z velikimi, belimi peruti. Mati božja, mali ubogi Jezus. ki je ležal v jasticah, in pastirji, ki so klečali tam — vse je bilo tako blizu in domače. Nič skrivnosti ni bilo in nič nedosežne glorio.

Šepetanje je bilo zmerom tiše,

polagoma so legale trepalnice na oči, ali srce je bilo. Zmerom bliže so prihajala nebesa, preselila so se v sobo. Tončka je ležala na robu postelje na odeji. Ena roka ji je bila pod glavo, druga na životu. In ko je ležala in so blodile veselo vesele misli, je začutila, kako ji je dihalo v lica, in vedela je, da je šel angel mimo. Srečna je bila in se smehljala. Če bi iztegnila roko, bi se dotaknila roke angelove. Tudi Malka je malo zadremala, ali ko je zatisnila oči, se je zgodilo čudo: daniilo se je, svetilo, luč belila in mirna kakor pomladanska mesečina se je bila razlila po sobi. Vsa soba je bila polna angelov in zadi na tronu je sedela Mati božja z Jezusom v naročju, in obraz Matere božje je bil kakor obraz sestre Cecilije, tudi bele perutnice usmiljenke je imela na glavi.

Zazvonilo je v kapelici, ali kakor od daleč je prihajalo zvonjenje, bilo je kakor glas tistih sanj, ki so prihajale iz nebes. Nato pa je zaklenkalo jasno in zvono na hodniku in zdramile so se. Sestra Cecilija je napravila luč. Oblačile so se hitro, še v posanjah in molče, nato pa se je napotila procesija proti kapelici po dolgem in mračnem hodniku. Trumoma, težko stopa, brez besede se je vila nočna procesija. Tu in tam se je zasvetila dremotna svetilnica, razsvetlila uboga, drobna telesa. Iz drobnih obrazov, prežgoda zrelhi, že razoranhi, so gledale oči, polne veselega pričakovanja, polne spoznanja, že se je jasnilo od daleč: tam je bila luč in Kristus je bil tam, ki so mu šle naproti...

Zôri, noč vesela

Zôri, noč vesela, lepa kakor dan, ki nam boš blažila naš težavni stan. Moč nebeška nagne se do zemlje spet, v Betlehemu Jagnje zre na grešni svet. Luč je zasvetila, čudna lepa vsa, nam je oznanila Dete Jezusa, nam je oznanila —

Dete Jezusa.

Gloria, hozana angeli pojo, pesem krasno ubrana stresa vso zemljo. Bogu na višavah slava čast doni, mir pa osrečuje dobre naj ljudi! Z angeli stopimo k revnim jasticam, z njimi se združimo v rajskem petji tam,

Slavo, vedno slavo, Detece sveto, vsi rodovi zemlje Tebi naj pojo! Vse, kar dela, raste, kar živi cvete: človek, gozdi, trate, čast naj ti daje! Slavo, vedno slavo, Detece sveto, vsi rodovi zemlje Tebi naj pojo!

I. A.

Dr. A. Korošec in slovensko gospodarstvo

Pokojni dr. Korošec se ni nikoli vtikal v aktivno gospodarsko življenje. Hotel je ostati pri svojem političnem delu in se brigati samo zanj. Vedel je da sta sicer politika in gospodarstvo velikokrat tesno povezana, da pa je taka povezava velika nevarnost in tudi nič manjša skušnjava tako za praktične gospodarje kot politike. Le prevečkrat si politiki opečejo prste, ako se mešajo v tekoče gospodarske posle, ravno tako pa so tudi le redki tisti gospodarji, ki se obnesejo tudi na političnem polju.

Vkljub svojem ogromnemu poklicnemu delu si je pa dr. Korošec zmeraj utrgal toliko časa, da je bil lahko v stalnih ozkih stikih z vodilnimi gospodarskimi krogi. Stike je rabil za to, da si je lahko ustvarjal pravilno sodbo o vsakokratnem gospodarskem stanju dežele. Politik namreč nikoli ne ve, kdaj ga bo zadela ne ravno lahka naloga, da bo moral poseči v gospodarsko politiko, da da gospodarskemu razvoju bodisi pravilno smer ali pa oporo, ki jo razvoj trenutno rabi.

V letih 1918-1929 se dr. Korošec kot vsi ostali politiki ni preveč brigal za gospodarstvo. Ves ta čas, z izjemo par let, je živelo jugoslovansko gospodarstvo v konjunkturi, ki sta jo podpirala deloma takratna devaluacija dinarja in inflacija deloma pa razmah mednarodnega gospodarstva. Skrbel pa je za to, da Slovenija ni bila obdavana preko svoje davčne moči. Ta posel se mu je navadno posrečilo, včasih pa vendarle ni mogel premagati centralističnih finančnih težej pri pristojnih ministrstvih; takrat smo pač vsi živeli v dobi gospodarskega centralizma, ki ga je rodila vidovdanska ustava. Njegovi nasprotniki so takrat trdili, da "razprodaja Slovenijo", z denjani in številkami mu tega niso mogli nikoli dokazati. Res pa je, da so vse takratne vlade zagovarjale čim več svobode zasebni iniciativi in se vtikale v gospodarstvo samo takrat, kadar je bila res sila. Te splošne politične tendence ni mogel prekleniti noben takratni politiki, tudi dr. Korošec ne. Sicer pa gospodarstvo v Sloveniji radi te tendence ni imelo nobene škode, morebitne negativne strani je lahko odtehtala carinska zaščitna politika.

Ko je prišel dr. Korošec zopet na vladno v l. 1935., je našel popolnoma spremenjen gospodarski položaj. Dežela se je šele komaj začela popravljati od posledice velike gospodarske krize, vlada je pa morala hoče-noče odnehati od liberalne gospodarske politike in zmeraj bolj posegati v gospodarsko življenje. Dr. Korošec je to hitro uvidel, toda spoznal je, da je politična kriza v državi še večja, posvetil se je največ političnim problemom, pri tem pa ni izgubil iz vida gospodarskih težav, posebnost tistih na kreditnem področju. Neprenehoma je drezal v vladnih sejah na čim hitrejši in učinkovitejši reševanje, zapletenih gospodarskih težav in ni nikjer in nikoli varčeval s svojim velikim ugledom in vplivom, ki ga je takrat imel v Beogradu. Razume se, da vladi ni mogel vsiljevati svoji pogledov, zato se vladna

gospodarska politika ni velikokrat tako odvijala, kot je želel. Vkljub temu je pa takrat mnogo pripomogel, da je proizvodnja v Sloveniji, posebno tovarniška, tako lepo napredovala kot nikoli prej. Dela je bilo od leta do leta več, tudi plače so rastle, čeprav ne s tako hitrostjo kot cene. Naraščanje draginje pa ni bile jugoslovanski, ampak svetoven problem: rodila sta ga hitler-

Dr. Korošec po l. 1935.

jevska gospodarska politika in priprave za novo svetovno vojno. Tega seveda tudi dr. Korošec ni mogel spreminiti.

Z l. 1935 se je država zmeraj bolj aktivno vtikala v gospodarsko življenje. Vlada je ustanavljala nova državna gospodarska podjetja in širila stara. Poseganje države v gospodarstvo se je od leta do leta bolj čutilo. Gospodarstvo je postajalo tako zmeraj bolj odvisno od tistih, ki so vodili državna podjetja, in ne toliko le od vladnih ukrepov. Dr. Koroševa skrb je takrat bila, da zavaruje Slovence čim več odločanja in sodelovanja pri starih in novih državah in od države odvisnih podjetjih vseh možnih vrst, kakor tudi v gospodarskih ministrstvih.

To je bilo ogromno delo, ki ga javnost ni nikoli ne razumela, ne cenila, ne vpoštevala. Valila je na dr. Korošča marsikatero odgovornost, ki pa je po pravici padala na ramena slovenske skupnosti. Le preveč Slovencev je bilo zaverovano v obzorje, ki ga nudi turnček ljubljanskega rotovža. Iz Slovenije se niso dali premakniti, vsak stalen posel, vsako stalno delo izven Slovenije so smatrali kot žrtev. Niso hoteli razumeti, da mora sedeti v Beogradu tisti, ki hoče v gospodarstvu kaj pomeniti, ki se hoče uveljaviti v upravljanju državnih gospodarskih podjetij ali pa na vodilnih mestih v gospodarskih ministrstvih. Na drugi strani pa nihče, ki je poznal razmere, ni mogel tajiti, da je takrat Slovence strahno manjkalo ljudi, ki bi bili v debatah kos srbskim in hrvatskim gospodarskim krogom. Kar jih je bilo, so bili na dobrih zasebnih gospodarskih položajih in se jim ni ljubilo delati tlako v Beogradu in se tam stalno boriti proti številni premo-

či Srbov in Hrvatov z edinim orožjem, ki je bilo na razpolago: "z uma svetlim mečem".

Lahko si predstavljamo, s kakšno skrbjo in tudi s kakšnimi težavami je dr. Korošec dobesedno lovil sposobne ljudi, ki bi bili pripravljeni zastopati v Beogradu slovenske gospodarske interese. Tedne in mesece naprej je gledal po primernih kandidatih, teden in mesece je držal odprte razne pozicije, ker ni takoj našel zanje primernih kandidatov. Dodati moramo, da ga pri izbiri kandidatov niso vodili edinele strankarski interesi. Ako bi bila sedaj Slovenija svobodna, bi lahko navedli za to trditev še žive priče.

Končno so bila vrata do dr. Korošca zmeraj odprta vsakemu brez razlike stranke. Tega so se zelo radi posluževali

li slovenski podjetniki, kadar so prišli v zadrego.

Tudi tega svet ni vedel. Vsi, ki so bili pri dr. Korošču po takih opravkih, razgovorov z njim in njegovega posredovanja niso obesali na veliki zvon. Na tajnost je dr. Korošec dal več kot na morebitno hvaležnost. Morda jo je še celo smatral kot znak obzirnosti do njegovega dela in položaja in hvaležnosti za njegovo posredovanje.

Razume se, da dr. Korošec ni imel od tega dela za slovensko gospodarstvo osebno prav nobene koristi. Po njegovi smrti so odpravili njegovo truplo v krsti v Slovenijo, njegovo zapuščino pa v par kovčkah iz njegovega stanovanja. To je bilo vse. Bog mu plačaj, za vse kar je storil Slovincem dobrega tudi na gospodarskem polju.

RUDA JURČEC

Anton Korošec in Evropa

Pokojna avstroogrška monarhija je bila Evropa v malem; bila je družina narodov. Voditelji teh narodov so se zbirali v parlamentih iz dežel avstrijske krone na Dunaju, iz dežel madžarske krone pa v Budimpešti. Dunajski parlament je bil zbornica, kjer je prevladoval nemški vpliv, dočim je bilo v Budimpešti nekoliko drugače, kjer je bil na pr. v višji zbornici še sredi 19. stoletja uradni jezik latinščina. Kot škof je bil član gosposke zbornice v Budimpešti tudi djakovski škof Strossmayer, ki je s svojo elegantno latinščino potem na vatikanskem koncilu v letu 1870 zaslovel kot eden najboljših govornikov v latinščini. Skupne zadeve monarhije so po uvedbi personalne unije v letu 1867 opravljale takozvane delegacije, spet nov večnarodni zbor državnikov iz Srednje Evrope. Slovenski člani delegacij v Budimpešti so bili kanonik Klun v drugi polovici 19. stoletja, za njim dr. Ivan Šušteršič in za tem dr. Anton Korošec. Sloves in ugled slovenskih politikov je zlasti v dobi razmaha demokratskega gibanja v Avstriji postavljala slovenske voditelje na vodilna mesta: predsednik Slovenskega kluba v dunajskem parlamentu je bil najprej dr. Ivan Šušteršič, za njim pa dr. Anton Korošec.

Gotovo številna in teritorialna razsežnost slovenskega naroda nista Slovincem mogla dodeljevati položaj, ki ga je imel najprej dr. Ivan Šušteršič in nato dr. Anton Korošec. Tudi ni mogla voditi slovenske politične delavce samo potreba obrambe slovenstva, da so se trudili najti čim več opore in razumevanja pri ostalih narodih v monarhiji, zlasti pri Slovanih na jugu in severu. Slovenskega državnika je morala voditi pri tem širša koncepcija slovenstva: obstoj in poslanstvo slovenstva je bilo treba zasidirati v zdrav razvoj vsega okolja, ki je Slovenijo obdajal. Naš dom ni mogel biti varen, če ni zagotovljen mir in zdrav razvoj dežela okoli nas, v vsej Srednji Evropi in v vsej Evropi. V 20. stoletja je slovenski narod vstopil v dobo svojega največjega razvoja, iz skušenj tega dela in ustvarjanja so rasle osnove za oblikovanje našega pogleda mednarodnega življenja okrog nas v Evropi in v vsem svetu.

Korošec nikdar ni bil politik ozkih koncepcij. Stal je trdno na osnovah slovenstva, njegov koncept pa je bil vedno tak, da je bil vsaj za eno dobo pred vsemi drugimi. Če je za staro Avstrijo veljala sodba, da je bila "vedno za eno idejo prepozna", tedaj je bilo pri dr. Korošču opazno, da ni samo dobro vedel, kako se gradijo nove oblike, ampak je navadno bodoči razvoj celo bolj slutil, kakor pa da bi že točno vedel, kakšne bodo njegove realne oblike. Njemu trenutni položaj ni mogel pomeniti mnogo, iskal je na obzorju elemente, ki so bili zanesljivi in so se izkazali kot resnični. Vedel je, kaj je vsebina poslanstva slovenske politike ne samo doma, ampak tudi v svetu in z zavestjo te sigurnosti je nastopal na mednarodnih posvetih ali pa vplival nanje.

Velike katastrofe prinašajo vedno zamisli o tem, kako se naj narodi organizirajo, da do ponovitve vojske ne bi nikdar več prišlo. Po letu 1918 je zlasti Francija stremela za tem, da bi Evropa organizirala tako, da bi rasla svoji federaciji nasproti. Med glavnimi razgovorniki te zamisli je bil francoski državnik Aristid Briand, ki je med svojimi prijatelji odkril grofa Coudenhoveja — Kalerghija in ga navdušil, da je sprožil gibanje, ki si je naletelo ime Panevropa. Kot sedež gibanja je bil izbran Dunaj kot središče, ki je že nekoč zbiralo množice narodov; začela je izhajati revija "Panneuropa" in leta 1923 je bil sklican prvi kongres panevropskega gibanja. Med prvimi, ki se je vabilu odzval, je bil dr. Anton Korošec, ki je bil na prvem zasedanju delegatov izbran za člana predsedstva kongresa in potem za prvega podpredsednika gibanja. Zanimivo je, da je bila ta prva Panevropa že takrat zamišljena kot neke vrste obrambni zid proti Sovjetski zvezi. Zato je bila Rusija iz gibanja izključena, kakor je bila iz te evropske kontinentalne zveze izključena tudi Anglija, ki je na bila na čelu lastnega imperija, čigar posesti so bile vse izven Evrope. Dr. Korošec je ostal posledje vedno v tesni zvezi z vodstvom panevropskega gibanja in je zlasti med študirajočo mladino v Sloveniji njene ideale zagovarjal in priporočal študij evrop-

skih problemov. Dasi je bila gradnja skupne jugoslovanske države šele začeta, je s svojimi mislimi korakal že daleč pred svojim časom in skrbel za ustvaritev take Evrope, kjer bi poleg slovenskega mogli živeti v miru in zadovoljstvu vsi njeni narodi.

Panevropsko gibanje je nato prirejalo redne kongrese; bili so v Berlinu in Bazlu. Aristid Briand je svojo politiko zbliževanja med Nemčijo in Francijo naslanjal prav na to gibanje in še leta 1939 izdal proglas (v imenu francoske vlade) za povezavo vse Evrope, zlasti pa za rešitev takozvanega donavskega bazena. Toda bil je labodji klic: Briand je nekaj mesecev za tem umrl, razmah fašizma in nacizma pa je Coudenhoveja-Kalerghija prisilil, da je sedež Panevropeskega preselil v New York in preimenoval v letu 1940 gibanje v pokret za Svobodno Evropo.

Po l. 1945 se je delo za reševanje Evrope naslonilo na tisto, kar se je rodilo v letih 1920 na kongresih Panevropeske. Churchill je svoj znameniti govor o Združenji Evropi v letu 1947 v Haagu naslonil na delo, ki ga je začela Panevropa in nova meddržavna telesa za izvajanje priprav so se naslonila na zamisli prvega dunajskega kongresa v letu 1923.

Po napoleonskih vojskah 1815 je knez Metternich, kancler Avstrije veljal za "kočijaža Evrope". V letu 1937 je eden izmed francoskih državnikov v Parizu izjavljal, da je dr. Anton Korošec novi Metternich Srednje Evrope. Bilo je to nekako v času, ko se je na Bledu sestala konferenca Male antante, ki bi naj na predlog dr. Edvarda Beneša izvedla zbližanje Male antante s Sovjetske zveze. Beneševci zamisel je podpiral romunski zunanji minister Titulescu. Ko je prišel dan razpravljanja o tem predlogu, je iz Begunj s svojega počitniškega domovanja prišel dopolnne nenadoma dr. Anton Korošec in kmalu za tem je završalo med inozemskimi časniki (bil sem med njimi kot dopisnik Hayasa): "Dr. Anton Korošec je Benešev načrt torpediral..." Izvojeval je zmago svojemu stališču, da je treba Srednjo Evropo ohraniti varno pred vplivi sovjetov in komunizma. Svoje delo v gibanju za Panevropo je dr. Korošec gotovo začel z zavestjo, da se mora Evropa zediniti in zavarovati pred poplavo komunizma z vzhoda, temu prepričanju je potem odločno sledil v vsem vrednotenju evropske in svetovne politike in ta svoj ideal je zapustil tistim, ki so leta 1947 in pozneje z obnovljenim delom za Zedinjeno Evropo začeli reševati tisto, kar je od Evrope še ostalo: svobodna je samo še polovica Evrope, komunizem je pohodil vso Srednjo Evropo, tudi njegovo domovino Slovenijo.

Dr. Korošec nikdar ni veroval v poraz ideje, ki jo je smatral za pravilno. Tudi če je bitko zgubil, je terjal, da morajo junaki ideje umirati stoje. Na sedanjem položaj slovenskega naroda dr. Korošec nikakor ne bi zrl s pesimizmom: komunizem ga ne bo položil v grob in kdor se mu mora žrtvovati, umira stoje.

JOŽE KOŠIČEK

Dr. Korošec in njegova okolica

Gospod urednik, naloga, ki ste mi jo naložili ni lahka. V nekaj vrsticah bo težko napisati kaj temeljitega o tvari, ki bi morala biti važen del njegovega življenjepisa, pa ga nismo mogli dočakati, ker je po njegovi smrti že začeto delo prekrižala vojska in kar je po njej prišlo.

Iz spoštovanja in hvaležnosti do dr. Korošca in da se za zgodovino ohrani njegova pristna podoba, bi bilo potrebno, da vsi, ki kaj vedo o njem, to napišejo. Vedno manj nas je, ki smo bili v neposrednem stiku z njim in ga poznali bolje, nego splošna javnost. S tem namenom pišem te vrstice, ne kot zaključeno študijo, ampak moja osebna opazovanja in sodbe, ki so morda sporne, pa vendar potrebne, da se nam o sveži v spominu Koroščeva podoba, ki jo leta vedno bolj oddaljujejo od nas.

Korošec je bil "gospod". Njegov nastop je bil impozanten: izredno lepe postave, uglajenega vedenja, brezhibno oblečen, odlični govornik. Množice je že njegova prisotnost očarala. Ljudstvo ga je onikalo. Njega in škofa! "Škof so prišli birmati. Gospod Korošec bodo imeli šod, g. Korošec so zmagali pri volitvah, g. Korošec so internirani..." Že sama beseda, da bo pri neki proslavi ali shodu navzoč dr. Korošec, je zadostovala, da so se ljudje

dvignili od blizu in daleč, da bi ga z nekim svetim spoštovanjem videli in poslušali. Dvakrat so ga nasprotniki hoteli pred narodom ponižati, pa so dosegli prav nasprotno. Petindvajsetega leta so mu oboroženi orjunaši razbili šod v ljubljanskem Unionu. Posledica je bila Koroščeva volilna zmaga v Ljubljani, prva, a ne zadnja. Osem let pozneje ga je diktatorski režim interniral. Nikdar ni imel Korošec večjega ugleda, kot tedaj in iz internacije je peljala njegova pot v vladno, ne pot spokornika, ampak pot zmagovalca.

Korošec je bil "gospod" napram svojim osebnim in političnim nasprotnikom. Dobro si je sicer zapomnil vsako lumparijo, ki mu jo je kdo naredil, odrekal je nevreduemu zaupanju, ni pa poznal sovraštva in njegov besednjak ni imel psov in osebnih obračunavanj, ki so bile tako v rabi v balkanski politiki.

Bil je "gospod" celo med svojimi najožjimi sodelavci. Svoje poslance v Jugoslovanskem klubu je držal strogo na vajetih. Zlepa ni dovolil, da bi mu bil kdo "ušel" v domači okraj, kadar je zasedala narodna skupščina. Seje kluba so bile vedno resen pregled dela, ki je bilo storjeno in načrtov za bodočnost. Za vsako debato v parlamentu je skupno s poslanci preštudiral in pripravil

vse potrebno. Sam je v belgrajskem parlamentu govoril malokrat, kadar pa je govoril, je bil to dogodek, ki je do dna razgibal jugoslovansko politično javnost.

Vrhovni organ stranke, ki ji je predsedoval Korošec, je bil takozvani Izvršni odbor, ki se je sestajal obvezno koncem leta, po potrebi pa tudi večkrat. Poleg poslancev so bili v tem odboru vidnejši predstavniki stranke vse dežele. Med njimi je bilo vedno tudi nekaj brundežev, ki so imeli v marsičem svoje posebno mnenje in so pred sejo objubljali, da bodo to ali ono sporno zadevo spravili na dnevni red, ko bi pa bili morali spregovoriti, pa tudi "muk-snil" ni nihče. So se bali "gospoda", ki je s svojo mirnostjo in temeljitim poročilom že vnaprej podrl šance nezadovoljstvom. Pred "gospodom" so pod mizo zlezli.

Bil je "gospod" svojim podrejenim. Veliko je zahteval od njih; ne le absolutne zvestobe in molčečnosti, ampak tudi zmožnosti in delavolnosti. Njegovi kabinetni šefi in tajniki, kadar je bil minister, niso poznali uradnih ur in dni oddiha, kakor jih tudi on ni poznal. Njegovi zaupni informatorji so morali izbrskati vse skrivnosti zakulisne politike in vse je moralo biti zanesljivo. O tem bi nam lahko napisala knjige gg. Joško Krošelj in Pavle Grubešić, ki živita med nami. Korošec je bil skop v besedah, kadar je bilo treba koga pohvaliti, znal pa je poiskati vedno pri-

meren trenutek in nobel obliko, da je dal priznanje, kot ga je zaslužil.

Korošec je bil demokrat.

Morda bo kdo rekel, da ne. Vsaj sem pa tja so se slišali glasovi, da včasih postopa samovoljno. Nekoliko so imeli prav. Kadar je on zamislil svoj načrt, ni imel rad, da bi mu bil kdo posegal vmes, naj bo z nasveti, naj bo z vprašanji. Bal se je klepetavih ljudi, ki niso znali molčati in ki niso vedeli, kaj je za javnost in kaj mora ostati tajno, da se načrt ne ponesreči. Skušnje so ga izučile, da je zlasti v zadnjih letih le malokomu vse zaupal, kar je vedel, zlasti stvari, ki so se dogajale v zunanji politiki in pa dvorne intrige, katerih žrtev je on večkrat bil.

Pa je bil vendar izrazit demokrat. Naj naveden en sam primer, ki veliko pove. Ko je general Živković za časa diktature po kraljevem nalogu začel ustanavljati novo stranko, ki bi naj bila namdomestila vse prejšnje, JRKD, je bil Korošec z najvišjega mesta pozvan, naj tudi njegova, leta 1929 razpuščena stranka vstopi v ta konglomerat. Korošec je odgovoril, da sam ne more ničesar ukreniti, posvetovati se s svojimi prijatelji in bivšimi sodelavci pa mu je nemogoče, ker so vsi tovrstni sestanki po zakonu prepovedani. Takoj je izšlo povelje, da morajo oblasti v Sloveniji pustiti Dr. Korošču popolno svobodo, da se posvetuje s svojimi somišljeniki, kar je seveda Korošec temeljito izbral. Sklical je tri sestanke: prvega v Mari-

boru, drugega v Celju in tretjega v Ljubljani, katerih se je udeležilo vse, kar je v SLS kaj pomenilo. Dr. Korošec je zbranim najprej v kratkih in jasnih potezah podal politični položaj in razložil namen sestanka, povdarjajoč koristi, ki bi jih imeli, če bi se odločili za sodelovanje v nameravani politični kombinaciji, še bolj pa neljubne posledice za posameznike in narod, če bi se odločili za abstinenko in opozicijo. Potem je pa zahteval, da prav vsak izmed navzočih pove svoje mnenje. Pisu teh vrstic je naročil, naj točno zapiše mnenje vsakogar, rekoč, da mora imeti v rokah te izjave za čase, ko bo ta ali oni morda spremenil svoje mnenje, kar se je v par slučajih res zgodilo. Rezultat teh posvetovanj je znan. Ob koncu ljubljanskega zborovanja je Korošec mirno in resno napovedal, kakšne bodo posledice odklonilnega stališča, ki ga bo v imenu svojih ljudi zavzel v Beogradu: preganjanje, uničevanje slovenstva, ječe. Na Koroščevo predlog se je ustanovila takozvana "štirinajstorična", katere naloga je bila podtalno voditi strankine posle, v dneih diktature in ki je v ta namen dobila najširša polnomočja. Štirinajstorična se je redno tajno sestajala, pod predsedstvom dr. Korošca, če je bil v Ljubljani, bila pa je tudi v zelo ozkem stiku z zaupniki po deželi, tako da je strankina organizacija kljub neštetim oviram dobro funkcionirala. Dr. Korošec je za vsako količkanj važno od-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Slovenci narodnemu voditelju Dr. Korošcu ob 20. letnici njegove smrti

V sredo 14. dec. je minilo 20 let od dr. Koroščeve smrti, v soboto 17. t. m. pa 20 let od njegove veličastnega pogreba na ljubljanskem Navju.

Od tistih žalostnih dni je prišlo nad slovenski narod vse polno nesreč. Prišli so narodni sovražniki, zasedli vsi deželo ter si jo razdelili. Slovenski narod so obsodili na smrt. Isto so storili komunisti, ko so v največji narodni nesreči, pod tujo okupacijo, sprožili krvavo revolucijo, ne da bi narodu priborili izgubljenost svobode, ampak da bi se povzpeli na oblast. To se jim je tudi posrečilo, toda ne z zmago nad slovenskim narodom, ampak s pomočjo bedasto naivnih zahodnih zaveznikov. Na tisoče in tisoče Slovencev je moralo v svet. Raje so si izbrali svobodo v tujem svetu, kakor pa sužnost pod komunisti.

SPOMINSKA PROSLAVA V BUENOS AIRESU

Bila je v Slovenski hiši v ul. Ramón Falcón. Za dr. Korošča sta bili v Slovenski kapeli dve maši. Prvo je imel zjutraj g. župnik Gregor Mali, ob pol deseti uri pa g. direktor Anton Orehar, ki se je voditelj slovenskega naroda in njegovega dela za narod in kat. Cerkev spominjal tudi v pridigi. Nato je bila v dvorani spominska proslava. Na steni je visela velika slika dr. Korošča, okrašena s slovenskimi trakovi, pod njo je pa bil šopek nageljnov.

Udeležba na proslavi je bila lepa. V prvi vrsti so sedeli v Argentini živeči člani Narodnega odbora za Slovenijo, dr. Franc Bajlec, dr. Celestin Jelenc, dr. Franc Mačjov, Rudolf Smeru in Rudolf Žitnik, zraven njih pa direktor g. Anton Orehar, ki je na proslavi zastopal tudi Slovensko hišo. V Narodnem odboru za Slovenijo zastopane slov. demokratske politične stranke so zastopali: SLS: Dr. Franc Bajlec, Rudolf Smeru in dr. Alojz Voršič; Slov. demokratsko stranko: dr. Mačjov in Pipan, delegacijo Soc. stranke Jugoslavije v zamejstvu pa dr. Celestin Jelenc, Društvo Slovencev predsednik prof. Lojze Horvat, Slov. kat. akad. starejšinstvo predsednik dr. Leopold Eiletz, Slov. kult. akcijo predsednik Ruda Jurčec, Slov. pevski zbor Gallus predsednik dr. Julij Savelli, Društvo slov. protikom. borcev predsednik Bogo Pregelj ter član odbora Jože Jenko, Slovensko deklishe organizacijo predsednica gđc. Marjeta Železnikar, Slov. fantovsko zvezo, poslevoedeči po predsednik Franc Vester, Baragovo zvezo in Slov. časnikarsko društvo Ruda Jurčec, Družabno pravdo Rudolf Smeru, Slovensko besedo Viktor Grčar, Slovensko planinsko društvo predsednik Robert Petriček, Slov. kat. akad. društvo Tine Debeljak ml., Dijaški odsek Slov. deklishe organizacije predsednica gđc. Anka Savelli, Društvo Dom prof. Pavel Verbič in Zvezo slov. srednješolcev Tine Duh, ml. Na proslavi so bili

In ti svobodni Slovenci so se v imenu vsega slovenskega naroda spominjali z globoko hvaležnostjo svojega narodnega voditelja ob 20. letnici njegove smrti in njegovega dela. Spominske proslave so bile povsod, kjer žive strnjeno večje slovenske skupine.

V Argentini, kjer se je naselilo po II. svetovni vojni največ demokratskih Slovencev, je bilo 10 spominskih proslav. V samem Buenos Airesu, na področju Vel. Bs. Airesa pa: V Ramos Mejiji. San Justu, Moronu-Castelarju, San Martinu, Carapachayu in v Slovenski vasi v Lanusu. V otranjosti države sta pa bili v Miramaru v prov. Bs. Aires ter v Mendozii. Vse spominske prireditve so bile v nedeljo dne 11. decembra. Potekale so pa takole:

zastopani vsi sloji slov. izseljenske skupnosti.

Spominsko proslavo je začel tajnik NO Miloš Stare kot predsednik Pripravljalnega odbora za proslavo dr. Korošča ob 20. letnici njegove smrti. Vse navzoče je pozdravil in se zahvalil vsem delegacijam odn. zastopstvom organizacij in društev ter vsem ostalim, ki so se odzvali vabilu in prišli na spominsko proslavo.

Prvo točko spominske proslave so izvajali otroci šolskega tečaja nadškofa Jegliča. Občuteno so podali priložnostni prizor, ki ga je za počastitev spomina dr. Korošča sestavil Martin Mizereit. Otroci so nastopili pod vodstvom svoje učiteljice ge. Marijane Batagelj.

Spominski govor o dr. Koroščevem delu ter njegovem pomenu za slovenski narod je imel tajnik NO Miloš Stare, ki je med drugim naglasil:

Pred 20 leti je bila Slovenija podobna družini, ki sredi največjega dela in napredka v prizadevanju, da si dogradi in opremi svoj dom izgubi skrbnega in dobrega očeta, ki je vodil vse delo. Jugoslovanska država je bila podobna ladji sredi morja pred viharjem, ko o mahne eden najspretnjših krmarjev. Kulturni zavodi, univerze in akademije znanosti in umetnosti so se zavedli, da so izgubili velikega zagovornika in dobronika. Marsikateremu mlademu umetniku in študentu je legla skrb na obraz ob misli na bodočnost. Tisti, katerim je bilo zaupano vodstvo dobrodelnih in vzgojnih zavodov, so začutili, da je usahnil vir velike dobrote. Siromaki iz najsevernejšega dela države pa do skrajnega juga so zajokali: Prenehalo je biti tisto dobrotno srce, ki je znalo poiskati pot do njihovih težav in bridkosti in jih lajšati. Kočijaži, branjeve, natakariji in sploh mali ljudje različnih poklicev so obstali ob misli: Ni ga kot je bil on. Politični nasprotniki, ki so bili s pokojnikom v ostrih

borbah, so hiteli pisati nekrologe, v katerih so se klanjali veličini pokojnikov osebno. Tam, odkoder so poprej letele puščice, se je utrla solza. Voditelj Hrvatov dr. Maček je prihitel k pogrebu, da v imenu hrvatskega naroda spregovori besede, ki so bile dokaz odkritega spoštovanja do velikega pokojnika. Saj so bili prav hrvatski poslanci v dunajskem parlamentu najzvestejši njegovi sodelavci. Volili so ga za predsednika Jugoslovanskega kluba na Dunaju in za predsednika Narodnega Veča v Zagrebu. Ministri, senatorji in poslanci, politični voditelji in generali, visoki uradniki in gospodarstveniki, vsi so ob pogledu na krsto zaslitili: Ta izguba je nenadomestljiva.

Edni, katere je smrt dr. Korošča razveselila, so bili komunisti. Vedeli so, da jim ni več na poti silen nasprotnik, ki je vse svoje življenje žrtvoval za to, da je gradil tisto, kar oni uničujejo:

SLOVENCIZ RAMOS MEJJE SE KLANJAJO SPOMINU DR. KOROŠČA

Spominsko proslavo ob 20. letnici smrti dr. Korošča v Ramos Mejiji sta pripravila Dekliški in Fantovski Mladinski dom v Don Boscovem zavodu. Pred proslavo je imel g. Janko Mernik v notranji zavodski kapeli sv. Križa mašo za narodnega voditelja dr. Korošča. S toplimi besedami se ga je spominjal tudi v cerkvenem govoru, po maši pa zanj izmolil še molitve Reši me.

Po maši so rojaki napolnili Rožmanovo dvorano Mladinskega doma, v katerem je visela lepo okrašena Koroščeva slika. Spominsko proslavo je začel predsednik fantovskega, mladinskega doma Maks Jesih. Po pozdravnih besedah ter mislih o namenu prireditve, so zbrani rojaki spominsko proslavo začeli s pesmijo "Slovenec sem", nakar je povzel besedo Joško Krošelj.

V uvodu je naglasil, da Korošec sam teh proslav nič ne potrebuje. Potrebni smo jih mi: Tisti, ki trpe doma pod komunisti, da ob spominu nanj še bolj trdijo svojo vero v svobodo in lepšo bodočnost slovenskega naroda, po vsem vetu razkropljeni slovenski izseljenci

GLEJ, ZVEZDICE BOŽJE

Glej, zvezdice božje migljajo lepo, odprto široko je sveto nebo, duhovci nebeški se z raja vrste, prepevajo slavo, na zemljo hite.

Obljuba predavna postala je res, Zvezdica je rojen ljudem iz nebes; pri ubogih pastirih na slamci leži, si revščino izvoli, ponižnost uči.

O srečne dušice, ki njega dobe, z nebeško točbo jim polni srce; le k njemu hitimo, saj rad nas ima, zaupno odkrijmo mu rane srca.

Lukmana in dr. Slaviča in še nekaterih ožjih štajerskih rojakov, ki jih tu ne morem naštevati, vendar se mi zdi, da je tudi tu bila neka skoro nezaznavna stena vmes, ki je nihče ni mogel prečkati. Menim, da se ne motim, če rečem, da je bil rajni dr. Ahčin človek, ki se mu je dr. Korošec najbolj približal. Ni bilo to razmerje prijateljstvo med dvema enakima, ampak bolj ljubezen očeta do sina, ki je zaradi svojih zmožnosti, zvestobe in vedenja vreden vsega spoštovanja in zaupanja. Velika škoda je, da rajni dr. Ahčin o tem ni ničesar zapisal.

V družbi, ki mu je ugajala, se je Korošec dobro počutil. Pri jedi je bil gourmet. Če je bil dobro postrežen, je natakrat dostikrat dobil napitnico, ki je bila višja kot račun. Najraje je seveda imel stvari, ki so čim bolj škodile njegovemu zdravju; bil je diabetik in imel je visok krvni pritisk. Izredno je bil vesel dobre šale, če pa je kdo začel izkladati ropotarnico starih, obrabljenih "vicov", je nakrmžil obraz, kot bi mu kdo nohte drl.

Rad je bil včasih "incognito". V Belgradu je mobiliziral tajno policijo in žandarje, da ga po mestu iščejo, "ker gre za neko nujno in važno zadevo", on pa se jim je izmikal in bil ves ponosen, če se mu je izmikanje posrečilo. Potem pa je "zmerjal" kot je on znal, češ, kakšne policije da ima, ki niso zmognili najti niti notranjega ministra, kaj šele katerega zločinca...

Končam, čeprav bi bilo treba tej, človeški plati v življenju tega našega velikana posvetiti več pozornosti. Je zaslužil, da ostane za vedno v našem spominu.

svobodo narodov, resnično demokracijo, spoštovanje človeške osebnosti, pravičen socialen red na krščanskih temeljih. Tako je bilo pred 20 leti.

Po teh uvodnih besedah je Miloš Stare prikazal osebnost dr. Korošča in njegovo delo.

Starotovemu govoru je sledil nastop pevskega zbira Slov. deklishe organizacije. Pod vodstvom gđc. Anke Savelli je nežno odpel pesmi: "Tam gori za našo vasjo", "Slovenska zemlja" in "En mav čez izaro".

Po tej točki je dobil besedo dr. Tine Debeljak. Imel je lep govor o dr. Koroščevem delu za kulturno rast slovenskega naroda. Njegove misli, še spopolnene in razširjene v posebnem članku, objavljamo na drugem mestu.

Z dr. Debeljakovim govorom je bila uspela spominska proslava v Buenos Airesu zaključena.

pa, da ob hvaležnem spominu na veliko, nesebično in poštovno delo dr. Korošča za slovenski narod dobe novih vzpodbud in moči, da delo za ohranitev slovenskih tradicij in za osvoboditev naroda nadaljujejo ter uspešno zaključijo, da bo zopet dobro Slovencev na zemlji. Zlasti pa so potrebne te spominske proslave za izven domovine, doraščajočo slovensko mladino, da bo na njih spoznala veličino moča, ki je več desetletij vodil in oblikoval usodo slovenskega naroda v najtežjih časih in zgodovinskih prelomnicah tako modro, da ga je iz sužnosti preko narodnoosvobodilne revolucije privedel v svobodo brez človeških žrtev in mu v lastni državi preskrbel kulturne, gospodarske in socialne ustanove, ki jih svoboden narod mora imeti za nemoten razvoj. Tako bo slovenska mladina v izseljenstvu spoznala, da smo imeli Slovenci v svojem narodnem voditelju dr. Korošču tako velikega politika in državnika, kakor jih imajo malo tudi veliki narodi.

V nadaljnjih izvajanjih je na glavne življenjske podatke navezal prikaz Koroščevega dela od leta 1906 v dunajskem parlamentu in od 1909 v graškem

VELIČASTNA SPOMINSKA PROSLAVA V SAN JUSTU

V San Justu je ena najmočnejših slovenskih naselij na področju Vel. Bs. Airesa. Zato je bila tudi udeležba na tej spominski proslavi zelo številna. Pa tudi spored spominske proslave je bil res skrbno sestavljen.

Jutranja maša je bila tudi za dr. Korošča. Imel jo je g. Janko Mernik, spominska proslava je pa bila dopoldne ob 10. uri v prostorih Našega doma. Zeleno pregrnjen oder je bil postavljen v prečni legi zaradi učinkovitejšega kontrasta z ozadjem temnordečih zaves, sredi katerih je visela velika slika dr. Korošča v zlatem okviru. Levo od slike se je od vrha do tal pela slovenska narodna zastava, desno pod sliko pa je bil na širokem belem podstavku velik slovenski šopek iz nageljnov, roženkavta in rožmarina. Dekoracijo odra je oskrbel Tone Oblak.

Spominsko prireditev je začel kult. referent Našega doma Ivan Oven. V lepem govoru je podal občutje ljudi dne 14. decembra leta 1940, ko so zvedeli za Koroščevo smrt.

Govornik je tedaj kot slovenski fant bil med tistimi, ki so imeli ob Koroščevi krsti častno stražo. Zato je govor začel vse vtise ljudi, ki so prihajali Korošča kropiti: Pravi: "Zajokal je delavec, ki se je poslednjič zazrl v lep obraz mrtvega narodnega voditelja, jokali so starčki, jokali je kmet, jokali študentje, jokala je slovenska inteligenca, jokali so znanstveniki, glasno so jokale slovenske matere vseh slojev in zajokali so slovenski fantje in dekleta ob izgubi njega, ki jim je jasno kazal pot in zaradi katerega so v znak zvestobe v času šenčurskih dogodkov nosili zelene kravate in kurili kresove na vseh gričih in holmih Slovenije za njegovo 60. letnico.

Pogreb na Navje pa je opisal takole: Prostrano pokopališče je bilo že prenapolnjeno, ko se je vojaška lafeta s krsto dr. Korošča ustavila pred njim. Zunaj je ostala ogromna množica, ki je hotela biti do zadnjega trenutka s svojim narodnim očetom. Ob odprtem grobu je bil takorekoč zbran ves slovenski narod brez razlike politične pripadnosti. Stisnila so se srca vsej tej ogromni množici, ko so krsto prinesli do grobnice. Čim pa so jo začeli spuščati v grobnico in je pok. škof dr. Rožman

deželnem zboru ter njegove neustrašne nastope proti krivičnim avstrijskim oblastnikom. Za boljše razumevanje tega dela je podal zgoljen pregled položaja Slovencev in ostalih Slovanov v Avstro-ogrski monarhiji ter namene, ki so jih imeli Nemci zlasti s Slovenci. Opisal je veličastnost gibanja za Majniško deklaracijo leta 1917 in 1918, razpad Avstrije, ustanovitev Narodnega sveta in Narodnega Veča v Zagrebu, ko je hvaležen narod svojemu narodnemu voditelju podelil najvišji polčaj, ki mu ga je sploh mogel dati: predsedstvo Države Slovencev, Hrvatov in Srbov s področja biv. dvojne monarhije.

Drugi del govora je bil posvečen Koroščevemu delu za Slovence v Jugoslaviji, v kateri je zavzemal odločilne državne položaje, omenjal je njegovo prizadevanja za pravično državno ureditev, da bi bil zagotovljen neoviran narodni, kulturni, politični in gospodarski razvoj vsem narodom, naglašal zlasti izredno Koroščevo delavnost v zadnjih letih njegovega življenja, njegove čudovito lepe govore na raznih taborih, ki so nekak političen Koroščeve testament, kajti v njih je svoje Slovence opozarjal na vse nevarnosti, jim kazal pot, po kateri naj hodijo, da si ne bodo zapravili bodočnosti in zgrmeli v lastno pogubo. Omenjal njegovo skrb za vse stanovne slovenskega naroda, njegovo ljubezen do slovenskih narodnih manjšin in zlasti do slovenskih izseljencev ter njegovo odločno nastopanje proti komunizmu. Kajti, če kdo, ga je v Jugoslaviji poznal dr. Korošec, ki se je v organiziranost komunistično revolucionarnostjo sprijel kot prometni minister že leta 1920, ko je z vso odločnostjo strl splošno železničarsko stavko.

Svoja izvajanja je zaključil z ugotovitvijo, da so komunisti doma storili vse, da bi v narodu zabrisali spomin na njegovega narodnega voditelja. Pa ni so uspeli in tudi uspeli ne bodo, kajti, če je bil dr. Korošec v življenju slovensko odrešenje, potem je mrtev Korošec slovenski narodni program. Ta pa ne bo nikdar propadel. Živel bo večno, z njim pa tudi dr. Korošec.

Posem "Slovenska zemlja" je zaključila to spominsko proslavo.

vrgel nanjo pest slovenske prsti, je vsa to množica zajokala na glas kot otrok, ki je izgubil najdražje na svetu. Ta trenutek je legel k zadnjemu počitku največji Slovenec dr. Anton Korošec.

"Na dan Sloven" je bila pesem, ki jo je lepo zapel moški pevski zbor iz San Justa pod vodstvom Stefana Drenška. Solistični del je pel Silvo Lipušček. Tretjo točko so izvajali otroci šolskega tečaja Franceta Balantiča v San Justu. Pesmi: Našemu voditelju in Slovencev sem je zapel deški zbor, zbor deklishe je pa zapel pesem Slovenka sem. Oba zbora je vodila gđc. Angelca Klanškova.

"Dr. Korošča proslavimo" je bil prizorček, ki ga je napisal g. župnik Gregor Mali. Z njim je slovenska mladina v tem kraju počastila spomin narodnega voditelja. Otroke je za nastop skrbno pripravila gđc. Klanškova.

Naslednjo točko so imeli sanhuški in sanmartinski slovenski skavtje, ki so pod vodstvom Marijana Trtnika v skavtskih uniformah pod dr. Koroščevu sliko občuteno recitali dr. Pregljevo "Molitev Slovencev".

Zatem je povzel besedo dr. Tone Šimenc. Imel je lepo sestavljen govor, v katerem je prikazal veličino dr. Korošča in njegove delo za Slovence. V uvodu je naglašal, "da spominska svečanost nikakor nima namena in značaja običajnih proslav obletnic smrti s karakterističnimi znaki žalovanja in potrtosti, ampak da želi biti nekaj popolnoma drugega in pomembnejšega. Gre za to, da se danes ves narod, tako v domovini, kateremu bo pač spričo razmer in vladajočega sistema to možno napraviti samo v molku in duhovni zbranosti, zlasti pa ves slovenski rod, ki živi v zamejstvu, pokloni spominu enega izmed največjih sinov slovenske matere da javno izrazi vso globoko hvaležnost moči, ki je smatral za svojo življenjsko nalogo, da zatiranemu in neupoštevanemu slovenskemu narodu, kateremu so tedanjim evropski politiki in državniški pripisovali vlogo in pomen naraščajoče druge ali celo tretje kategorije, pribori zgodovinsko zaslužen vlogo državnega naroda, ki naj sodoščuje in sodeluje pri svobodni izbiri njemu primerne in resnične oblike državne ureditve ter da slovenski rod v svobodnem svetu odlo-

(Nadaljevanje s 3. strani)

ločitev hotel imeti mnenje tega demokratskega zastopstva in tudi za časa internacije je bil v stalnih stikih z njim.

Res pa je, da se Korošec sredi političnih prerokov ni kaj dobro počutil in vedno mu je bilo neljubo vprašanje "Gospod predsednik, kaj je novega v politiki?" "Ne vem, koliko smem povedati, ko so ljudje tako klepetavi in ne vedo, kaj in pred kom smejo o zaupnih stvareh govoriti." Kakor je bil mojster v tem, da je znal v nekaj stavkih podati točno sliko položaja, je bil tudi mojster v tem, da v lepih, izbranih frazah ni povedal prav ničesar. O tem bi vedeli marsikaj povedati časnikarji, domači in inozemski, ki so ga kot trop komarjev obletavali, kjerkoli se je pojavil, pa razen lepega pogleda in ljubeznivega nasmeha in kakega komentarja o vremenu, niso mogli ničesar izpipati iz njega.

Tajnik stranke je bil pri nas vedno podoben jetniku, obsojenemu na galejo. Tajništvo stranke je bil urad, kjer ni bilo ne uradnih ur, ne prostih dni in dostikrat niti nočnega počitka. Volitve v narodno skupščino, v pokrajinske zbore, občinske volitve, volitve v delavska zastopstva, v Trgovsko, obrtno in industrijsko zbornico, v Kmetijsko družbo in ne vem kam še vse, so se vrstile kot jagode na rožnem vencu. Za vsake volitve pa je bilo treba preplaviti deželo s shodi, sestanki in propagando in to dostikrat pri praznih blaginjah in ob pomankanju govornikov in sodelavcev. Uspehe so pobrali drugi, za neuspehe pa je bil odgovoren tajnik, "ki nič ne dela in ničesar ne zna". Dr. Kulovec, prvi tajnik po oni vojni, si je v onih težkih povojnih letih uničil živce, da ni mogel

več, izredni garač Gabrovsek si je uničil svoje zdravje in pridelal rak, ki mu je prežgodaj uničil življenje, ker zlepa kdaj ni imel prilike, da bi jedel o pravem času, Tomazina je kap zadela sredi njegovega dela. Ni bilo najbolj idealno, da so tajniki stranke, razen zadnjega, Casarja, bili duhovniki. Bili so zato, ker drugega ni bilo. Suhe blagajne so morale plačati tajniku le skromno dnino, ki bi ne zadostovala za življenje družinskemu očetu. Duhovnik se je lahko posvetil popolnoma delu in če je naneslo, so ga lahko brez težav zamenjali z drugim. S strankinimi tajniki Korošec ni bil nikdar posebno domač. V uradne prostore tajništva je le redko prišel, kar so mu včasih zamerili, a je rad poudarjal pomen te ustanove in dolžnosti, da se ji nudi vsa opora. Ker strankini tajniki niso bili ljudje, ki bi si ne upali povedati odkrito svojega mnenja, je naravno, da je včasih prišlo do trenj, ki pa seveda niso bila tragična. Vendar je moral biti tajnik stranke vedno pripravljen, da bo z visokega Olimpa udarila Jupitrova strela na najbližji strelovod, to je na tajnika stranke, ta pa je imel nalogo razdeliti "podstrele" tja, kamor so pravzaprav bile namenjene. Nevhita je neverjetno hitro minila. Navadno je prav kmalu prišel tovor cigaret, "niških", ali pa povabilo na večerjo v Union ali pa k Rogovileu.

Korošec je imel nebroj prijateljev, vendar imam vtis, da prijatelja v stodstotnem pomenu besede ni imel. Vsi vemo dobro, kako iskrene vezi so bile med njim in dr. Krekom, Evangelstom in Mihom, kako je cenil Dr. Natlačenca, dr. Kuloveca in ostale strankine sodelavce, vemo, da je bil srecen v družbi dr.

no pove to, kar čuti srce in kar mu veleva zdrav razum, namreč, da spoštuje ter da bo nadaljeval in novemu položaju primerno prilagojeval njegova politična, socialna in državno-pravna načela ter prizadevanja. Torej ne gre za dan žalovanja, ampak za dan počastitve, za dan vsenarodne hvaležnosti in zaobljube.

Tudi dr. Šimenc je popisal občutje, ki so ga imeli ljudje ob novici, da je dr. Korošec umrl. On sam je bil tedaj dijak in je prišel v Beograd s skupino slušateljev ljubljanske univerze, ki so imeli častno stražo ob dr. Koroščevem mrtaškem odru v senatu ter so nato Koroščevo krsto spremljali na poti v Slovenijo.

Predno je prešel na omembo Koroščevih življenjskih podatkov in dela, ki ga je opravljal v Avstriji in Jugoslaviji za Slovence, je ugotovil: "Če dr. Korošec ne bi bil član malega slovenskega naroda, ampak pripadnik kakega velikega evropskega naroda, in bi za tisti narod opravili isto delo, kot ga je opravil za naš narod, bi se ga v teh dneh spominjala vsa Evropa, in prve strani velikih evropskih časopisov bi prinašale članke o pomenu in veličini tega ne-navadnega moža. Ker pa je bil član malega in za evropsko državno-politično strukturo malo pomembnega naroda, danes Evropa molči, čeprav stojimo pred izrednim duhom, čigar razumska zgrajenost, temeljita intelektualna pripravljenost, popolna predanost narodni stvari in izrazito politično gledanje in vrednotenje narodnih in mednarodnih pojavov in dogodkov, nedvomno predstavlja osebnost ne samo narodnega, ampak evropskega formata.

V nadaljnjih izvajanjih je dr. Šimenc prikazal ogromno delo, ki ga je dr. Korošec izvršil tako v Avstriji, kakor v Jugoslaviji za svoj narod, nato pa je svoja izvajanja zaključil z naslednjim prikazom slovenski mladini veličine dr. Korošca in njegovega pomena za slovensko narodno zgodovino: "Prva in največja njegova zasluga je bila v tem, da je leta

SLOVENC V MORONU IN CASTELARJU SVOJEMU NARODNEMU VODITELJU

Maša za dr. Korošca je bila najprej ob 8. uri v župni cerkvi sv. Mihaela v Castelarju. Imel jo je domači župnik Nikolaj E. Paura, popoldne ob šesti uri na slovenski pristavi pa župnik G. Matija Lamovšek, ki je tudi v cerkvenem govoru omenjal najlepše Koroščeve vrline: njegovo ljubezen do naroda, njegovo delo za narod, njegove žrtve za narod in njegova prizadevanja za enotnost med narodom.

Po maši so rojaki povsem napolnili prostore slovenskih mladinskih organizacij, ki jih uporabljali tudi slovenski šolski tečaj Franceta Prešerna. Veliko rojakov je ostalo še zunaj. Na steni je visela velika slika dr. Korošca, okrašena s slovensko narodno zastavo ter cvetjem.

Spominsko proslavo je začel Ivan Breclj. Pozdravil je vse navzoče, se jim zahvalil za prihod na spominsko prireditev, nato pa dal besedo Jošku Krošlju.

Govornik je v zgoščenih besedah prikazal osebnost slovenskega narodnega voditelja, njegovo narodno obrambno, kulturno, politično in gospodarsko delo med Slovenci v Avstriji, borbo za enakopravnost in za najosnovnejše narodne pravice, navajal načrtno pomenčevanje in zatiranje Slovencev na lastni zemlji, Koroščeve odločne nastope v dunajskem državnem in graškem deželnem zboru, njegove borbene članke v Slovenskem gospodarstvu, Našem domu in Straži. Za Majniško deklaracijo je dejal, da je največja slovenska epopeja slovenskega naroda, narodnoosvobodilna revolucija v pravem pomenu besede, za katero je škoda, da je doslej še ni obdelal noben slovenski pisatelj. Kot Mojzes izraelsko ljudstvo je tedaj Korošec vodil slovenski narod iz 600 letne sužnosti v svobodo, ter iz brezpravnih hlapcev napravil svobodne gospodarje.

Drugi del njegovega govora je vseboval prikaz Koroščeve stvariteljske dejavnosti v lastni državi in njegove napore, da bi ta država postala res dom, ki bi družil vse narode v medsebojni ljubezni in spoštovanju, enakopravnosti in zakonitosti ter jim nudil polno zagotovilo za njihov nemoten narodni, politični, kulturni in gospodarski razvoj. Omenjal je vse ustanove, ki so jih po njegovi zašlugi dobili Slovenci ter naglašal, da je bila za njihovo doseg potrebnega huda borba, kajti Beograd jih Slovincem ni prinašal kot sv. Miklavž darila pridnim otrokom. Opozarjal je na Koroščev uglede, ki ga je imel kot največji živeči jugoslovanski državnik v vseh političnih krogih in tudi na dvoru ter njegovo izredno politično sposobnost, ko je najtežja politična vprašanja oblikoval in

1918 v svoji politični bistrosti in dalekovidnosti jasno spoznal, da je edina rešitev vseh južnih Slovanov, ki so stoletja trpeli pod nadoblastjo Habsburžanov, v ustvaritvi nove narodne države vseh južnoslovanskih narodov ter je temu svojemu življenjskemu cilju posvetil vse svoje sile, talente in napore. Da se v tem ni motil je najlepši dokaz usoda slovenskega naroda na Koroškem od plebiscitnih pa do današnjih dni, da o usodi primorskih Slovencev sploh ne govori. Druga njegova izredna kvaliteta pa je obstojala v tem, da je vedno in povsod priznaval važnost avtoritete ter jo zahteval tudi od drugih, zlasti od svojih sodelavcev ter pristašev svoje stranke. Danes dobro vemo, da je bil pri razpravljanju o političnih načrtih ter akcijah silno širokogruden in uvideven ter je nasprotnemu mnenju vedno znal priznati pravo ceno in težo. Ko pa je bila zadeva na demokratski način rešena in dogovorjena, je pa zahteval zanjo brezpogojno zvestobo in predanost. Tako si je v javnem nastopanju znal zagotoviti tisto avtoriteto, ki je bistveni pogoj za uspeh vsake akcije. Ta izredno važna lastnost pa mu je v silno visoki stopnji zagotovila spoštovanje in priljubljenost ne samo pri pristaših, ampak tudi pri njegovih političnih nasprotnikih."

Svoj govor je zaključil z ugotovitvijo, da je bil "dr. Korošec eden največjih Slovencev, nad vse velik in zvest rodoljub, izredno bister politik evropskega formata in nesporni voditelj slovenskega naroda skozi obdobje 25 let in čigar spominu se v globoki hvaležnosti, pieteti in spoštovanju klanja ves slovenski narod, dobro se zavedajoč, da narod, ki svojih zaslužnih sinov ne spoštuje, ni vreden niti njih, niti svojega imena."

Sedma točka spominske proslave v San Justu je bila rodoljubna pesem "Ti zemlja, ki združuješ brate". Zapel jo je z občutjem mešani sanhuški pevski zbor pod vodstvom Štefana Drenška, nakar so zbrani rojaki zaključili lepo spominsko proslavo z narodno himno Naprej, zastava Slave.

jim dajal primerne rešitve, pa naj je bil v vladi ali opoziciji, prikazal ga kot najbudnejšega čuvarja vseh koristi slovenskega naroda in državnika, ki je imel polno razumevanje za potrebe vseh ostalih narodov v državi in nikdar ni dopustil, da bi bil na področju, na katerem je odločal on, katerikoli zapostavljen.

Končno je omenjal Koroščevo izredno delo v letih pred smrtjo, opozoril na njegovo pravilno gledanje na nevarnost komunizma, ki ga je smatral za največjo nesrečo, ki sploh lahko zadene kak narod. Svoja izvajanja je zaključil z vero, da bo slovenski narod v zvestobi do svojega narodnega voditelja črpal moč, da bo zrušil tudi komunično diktaturo ter si obnovil svobodo, ki mu jo je leta 1918 priboril dr. Korošec.

Otroci šolskega tečaja dr. Franceta Prešerna so nato pod vodstvom svoje učiteljice gđe. Mije Markežve z občutjem podali prizor petjem in deklamacijami v počastitev spomina dr. Korošca ob 20 letnici njegove smrti.

Po tej točki je pozval besedo Ruda Jurčec. Govor je začel z ugotovitvijo, da na ta spominski govor ne spadajo besede žalostnega spomina, ampak naj bo ta dan predvsem dan zahvale Bogu, ki je slovenskemu narodu dajal velikih mož v obilni meri, skorajda v večji meri kot pa drugim velikim narodom. Genij navadno se rodi narodu vsako stoletje eden, včasih tudi dva. V prvi polovici 20. stoletja pa je bil Bog s Slovenci zelo milosten in jim je dal štiri velike: Ivana Cankarja in Jožeta Plečnika, Ev. Kreka in dr. Korošca.

In v čem je bilo bistvo Koroščeve genialnosti. Malo pred letom 1940 smo v uredništvu Slovenca govorili o tem. Iskali smo diagnozo in prišli do zaključka: Dr. Korošec je bil velik gruntar, gruntar, vladar na svoji zemlji in vladar svojega naroda. Kakor ima gruntar svoj grunt čisto v krvi, diha noč in dan s svojo zemljo, pozna vsak zvok svojega doma, tako je dr. Korošec imel celo Slovenijo v krvi svojih žil, v vsej svoji misli. Korošec ni bil politik v ožjem pomenu besede, ni bil samo voditelj stranke ali strankar, bil je tisto, kar je gruntar na svoji zemlji: gledal je naprej, vedno naprej, meril obzorja in izračunaval obdobja let in časov. Bil je v politiki predvsem ustvarjalec, torej graditelj iz snovi zato, da jo oblikuje po svoji zamisli za bodočnost. Iz slovenske politike je krenil ven iz pozicij obrambe, postal krmar ne samo svojega ljudstva, ampak cele države, vsega dela sveta, kjer je dal čutiti svojo zamisel. Pred 150 leti je bil tak krmar Evrope Metternich, ki so

POSLUŠAJTE VSI LJUDJE

Poslušajte vsi ljudje, sveti Jožef v mesto gre, Sveti Jožef in Marija gresta v mesto Betlehem.

Ko pa v mesto prideta, prenočišča iščeta. "Oj, ti mesto betlehemska, da nas nočeš prenočiti".

Sveti Jožef govori:

"Za večerjo me skrbi".

Pa Marija ga tolaži:

"Saj večerje treba ni".

Za ročico jo drži,

na oslička posadi.

Potlej gresta ven iz mesta ven iz mesta Betlehem.

Ko pa iz mesta prideta,

bajtico zagledata.

Tam na gmajnci v revni štalci,

je rodila Jezusa.

mu dajali in mu ohranili v zgodovini naslov kočijaža v Evropi. Tu je govornik povedal, da mu je leta 1937. neka francoska politična osebnost za dr. Korošca dejala: Dr. Korošec je danes novi Met-

ternich, je kočijaž Srednje Evrope.

Politika za dr. Korošca ni bila samo skrb za javni blagor, bilo je polje za uveljavljanje poslanstva slovenstva v Jugoslaviji in v vsem svetu. O Jugoslaviji in Evropi je imel vizijo, od katere ga ni mogla odmakniti nobena težava ali zla izkušnja. Vedel je, da vladajo svet vrednote duha in zato je opremil svoj narod z ustanovami, ki naj dajo Slovincem enakopravno mesto z vsemi kulturnimi narodi. Njegovo delo sta ustanovitve slovenske univerze v Ljubljani in Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani. Bil je velik arhitekt svojega naroda in je vedel, da gradi s tem tudi temelje za lepšo bodočnost vsega človeštva. Zato je v svoji politiki krenil daleč čez njen ožji okvir — postal je glasnik, ki veruje v lepšo bodočnost ne samo slovenskega naroda, ampak vsega človeštva. Toda za to ni dovolj samo politično delo: bil je vseobjemajoč gruntar, nikdar zase ali samo za svoj narod, ampak je prav s službo najlepšim vrednotam slovenstva postal največji mecen zlasti slovenske umetnosti. Tam ni poznal meja. Veselil se je uspehov slovenske kulture, ker je v njeni rasti videl poročito obstoja ne samo slovenstva, ampak vsega človeštva.

S pesmijo Hej Slovenci so rojaki zaključili spominsko prireditev.

SPOMINSKA PROSLAVA V SAN MARTINU

Spominsko proslavo za dr. Korošca ob 20. letnici njegove smrti so imeli rojaki tudi iz sanmartinskega okraja. Dopoldne je bila v župni cerkvi maša za slov. narodnega voditelja. Imel jo je g. Jože Jurak, ki je v cerkvenem govoru prikazal dr. Korošca kot velikega Marijinega častilca ter omenjal njegovo veliko delo za narod in za diasporo.

Spominska proslava je bila popoldne ob 18.30. Zanj je bilo pripravljeno dvorišče v slovenski šoli. Toda pred samim začetkom prireditve se je vili dež, tako, da je bilo mogoče na dvorišču izvesti samo en del poreda, ostali deli pa v šolskih prostorih. Zlasti potem, ko se je dež spremenil v hud naliv, ki je tudi marsikateremu rojaku preprečil, da ni mogel priti na prireditev. Zlasti tistim, ki so se na prireditev pripravljali z otroki.

Spominsko priditev je začel Slovenski pevski zbor iz San Martina. Pod vodstvom Vinka Klemenčiča je zapel narodno himno Naprej, zastava Slave, zatem pa je zbrane rojake nagovoril ing. Tone Matičič. Povedal je, da Slovenci v San Martinu nečesto zaostajajo za ostalimi, zato so spominsko proslavo, za dr. Korošca pripravili tudi oni. V nadaljnjih izvajanjih je naglašal, da starej-

POČASTITEV DR. KOROŠCA V CARAPACHAYU

Maša za dr. Korošca v Carapachayu je bila ob pol enajstih dopoldne. Imel jo je g. Albin Avguštin. Med njo so lepo prepevali šolski otroci. V pridrigi je g. Avguštin povedal, da ja maša "za poveljčanje duše slovenskega narodnega voditelja dr. Korošca" in navezal nanj tudi nadaljevanje govora, ko je razgrnil pred slovenske vernike sliko današnje Slovenije, kakor jo je občutil ob svojem letošnjem obisku Evrope na meji na Karavankah.

Po maši so se rojaki zbrali v šolski sobi slov. šolskega tečaja in na dvorišču pred njo. Bili so to rojaki predvsem iz Carapachaya, Munra, Ville Adeline in od drugod. Soba je bila lepo okrašena s Koroščevo sliko, cvetjem, zelenjem in slovensko zastavo. Rojake je nagovoril in pozdravil ravnatelj Ivan Prijatelj ter vzpodbujal zlasti mladino, naj si ob svetlem zgledu dr. Korošca utrjuje svojo narodni ponos. Metka Pirčeva je nato nastopila z lepo deklamacijo, za njo trije slovenski šolarji, zatem je pa nastopil še celotni mladinski zbor pod vodstvom učitelja Aleksandra Pirca ter z občutjem zapel dve pesmi.

Besedo je zatem dobil Marijan Marolt. V prijetno kramlajočem tonu je omenjal svoje spomine na dr. Korošca, ki se nanašajo na Koroščevo prizadevanja, da bi Slovenci dobili vse najvišje kulturne in znanstvene zavode. Marijan Marolt je svoje predavanje še spopolnil in razširil ter ga bomo objavili v celoti v prihodnjih številkah.

Za Maroltom je povzel besedo Božo Fink. V skrbno sestavljenem govoru je med drugim navajal: "20 let v zgodovini človeštva ni dolga doba, saj je v vseh stoletja težko ločiti med seboj. A v življenju mladega slovenskega naroda, ki je videl iz izkusil v tej dobi toliko sprememb in razlik, in doživel toliko trpljenja in gorja, pa še videl toliko sveta, je pa dvajset let dolga za celo stoletje. Pravijo, da človeka izkušnje izmodrijo, da v njih hitreje dozori. Zato

ši rod dr. Koroščevo delo za slovenski narod dobro pozna, ne ve pa zanj sedaj odraščajoča mladina. Zato je zgoščeno prikazal kaj vse je dr. Korošec bil slovenskemu narodu: Bil največji politik in državnik, bil velik kulturni delavec: ustanovil je slovensko univerzo, Akademijo znanosti in umetnosti, bil je velik združni in socialni delavec ter odločen sprotnik komunizma in ostalih totalitarnističnih ideologij.

Po uvodni besedi ing. Matičiča so otroci šolskega tečaja Josipa Stritarja lepo podali prizorček v počastitev spomina dr. Korošca. Otroke je za nastop pripravila gđe. Katica Kovačeva. "Sem deklica mlada" je bila naslednja točka. Naraščajnice SDO iz San Martina so pod vodstvom gđe. Katice Kovačeve le po nastopile s rajalnim nastopom po napetu navedene pesmi, zorno deklamacijo Pregljeve "Pesni Slovencev" so pa imeli člani Zveze slov. skavtov pod vodstvom Marijana Trtnika.

Slavnostni spominski govor je imel zatem tajnik NO za Slovenijo Miloš Stare.

Po Staretem govoru je pevski zbor še ubrano zapel Aljaževo Slovensko zemljo, Sattnerjevo Na planine in Aljaževo Večer.

je tudi narodu lahko dano, da v sicer kratkih letih preživi dolgo dobo. Če se po tako vsebine polnih dvajsetih letih spominjamo dr. Antona Korošca, to ni več izraz žalosti za izgubljenim voditeljem ali izraz občudovanja nad njegovimi sposobnostmi. Tudi ni v resnici noben izraz hvaležnosti. Rane je zacelil čas in nam zasekal še hušjih, navdušenje in čustvo simpatije se je ohladilo,

PROSLAVA 20. LETNICE SMRTI DR. A. KOROŠCA V SLOVENSKI VASI

Tudi rojaki v Slovenski vasi smo se dostojno spomnili dvajsetletnice smrti največjega slovenskega državnika. Vsa krajevna društva in posamezniki so sodelovali pri spominski akademiji, ki je imela namen starejšim obuditi spomin na Očeta naroda, mlajšim pa pokazati, da smo imeli velikana tudi na državniškem področju.

V nedeljo 11. decembra dopoldne ob 9.30 uri je bila sv. maša za večni pokoj dr. Koroščeve duše. Ob 19. uri pa je bila v Slovenskem domu akademija. Na njej je moški pevski zbor pod vodstvom g. Mirka Špacapana občuten zapel "Slovenec sem" in nekaj drugih domovinskih pesmi. Dekleta so podala dobro nastudirano simbolično vajo "Šumi, šumi gozd zeleni!". Fantje in dekleta skupaj so izvedli v narodnih nošah, za to priliko pripravljeno Malijsko zborna deklamacijo. Najmlajši pa so se naučili izvirni prizorček iz dr. Koroščevega bivanja v ljubljanskem Marijanišču, s katerim so posrečeno pokazali na dr. Koroščevo ljubezen do mladine in pomoci potrebni.

Stanko Mehle je orisal dr. Korošca kot velikega ljubitelja in podpornika slovenske mladine in kot enenega največjih pospeševalcev slovenskega kulturnega delovanja. Omenil je, kako je že kot mlad kaplan deloval v raznih mladinskih organizacijah, kako je hodil po štajerski in predaval fantom in dekletom in kako je podpiral slovenske dijake. Udeleževal se raznih mladinskih, zlasti dijaških taborov, zelo se zanimal

tudi njegovo srce že davno ni več živo, da bi ga mogla blažiti naša hvaležnost. Čeprav smo v obletnici smrti, je vendar ta spominska slovesnost proslava.

Pravijo, da narod, ki ne časti svojih velikih sinov in hčera, njih ni vreden. Zaradi lastne vrednosti torej mora narod slaviti svoje junake in vodnike. Zaradi sebe je to dolžan.

"Eden naših največjih mož je bil gotovo dr. Anton Korošec. Naj kdo sodi o posameznih njegovih dejanjih tako ali tako, vendar ni dvoma, da je bil za slovenstvo eden od najvidnejših oseb, ki je močno vplival na razvoj slovenskega naroda, da je to, kar je, gledano z dobre strani. Zato se danes klanjamo njegovemu spominu, da se prav zaprav spomnimo nase. Za življenje naroda je važnejša njegova bodočnost kot preteklost. Za bodočnost se pa učimo, navdušujemo in branimo iz preteklosti. In Koroščevo pojav v življenju Slovencev nas lahko veliko nauči; njegova veličina nam lahko da močno zavest zdravja in zmnožnosti slovenskega človeka; ves njegov pojav lahko daje nam in znanem tiste moralne hrane, ki jo vsak narod dobiva iz lastne zgodovine in iz spomina na svoje velike sinove."

V nadaljnjih izvajanjih je opisal življenje in delo dr. Korošca najprej v Avstriji, zatem pa v Jugoslaviji. Zaključil je pa govor z ugotovitvijo: "Če bi mogli bolj natančno pogledati v njegovo življenje, bi ga videli v neprestani aktivnosti, vedno v študiju, razgovorih, avdiencah, na potovanjih, kot govornika na shodih in v parlamentu ali pa v ministrskem kabinetu. Privatnega življenja ni imel. Ves je bil posvečen skupnosti. Politično delo zanj ni pomenilo nositi časten naslov, kdaj imeti navdušujoč govor na zborovanju in spravljati poslanske diete ali ministrsko plačo. Politično delo je bilo zanj osebna žrtev in se mu je ves posvetil. Zato je tudi velik del tega, kar nam je po mestu, ki ga je zavzemal, pripadalo, namenil za dobrodelnost, zlasti v taki smeri, po kateri bo kdaj skupnost mogla imeti koristi. Na vse svoje javno delovanje je gledal kot na službo svojemu narodu, tudi, če se je kdaj njegov nastop zdel avtoritativen. Kot politik tudi ni bil strankar, ki bi mu bila skrb samo za svojo politično skupino. Blaginja vsega naroda in državne skupnosti je bila vsak čas namen njegovega delovanja. V tem je bil vedno velik idealist, saj je tvegval celo svoj osebni prestiž. Ko je sodeloval v vladah, ki so bile nedemokratske in nam odlozne, samo zato, da bi reševal vsaj nekaj narodnih interesov. In gotovo ni neresnica, če trdimo, da bi bila usoda slovenskega naroda brez Koroščevega vpliva mnogo manj ugodna.

Zato se Slovenci v svobodnem svetu klanjajo spominu velikega moža. Njegov duh naj živi v vsakem izmed nas, da bomo vredni nosilci ideje svobode in pravičnosti za ves narod in za vsakega posameznika."

Ravnatelj Ivan Prijatelj je zatem z zahvalo vsem za udeležbo zaključil spominsko proslavo.

za akademsko mladino in jo bodril k delu. Podpiral je mladinske organizacije pa tudi mnogo posameznih dijakov. Celo tedaj, ko se je nahajal v konfinaciji na otoku Hvaru.

Nato je orisal dr. Korošca kot človeka, ki je največ storil za napredek slovenske kulture in jo tako dvignil na evropsko kulturno raven.

G. Rudolf Smersu je v svojem govoru pokazal lik dr. Korošca kot državnika in človeka. Poslušalcem je prikazal življenje Slovencev v avstro-ogrski monarhiji, njihovo postopno germanizacijo in njih zapostavljanje. Dr. Korošec se je skupaj z dr. J. E. Krekom lotil gigant-ske naloge, da tega ogromnega sovražnika stre in pripelje slovenski narod v svobodo. To največje delo v slovenski zgodovini mu je uspelo. Postal je slovenski Mojzes; slovenski narod je rešil nemške sužnosti in to na tak mojstrski in spreten način, kakor se je to le malokateremu narodnemu voditelju posrečilo. Revolucionarno majniško deklaracijsko gibanje je zmagovalo skoraj brez človeških žrtev.

Potem je govornik govoril o dr. Koroščevem delovanju Jugoslaviji. Bog ga je poklical k sebi tik pred izbruhom druge svetovne vojne, ko bi ga slovenski narod najbolj potreboval.

Pri orisu dr. Korošca kot človeka, je govornik najprej omenil, da je bil dr. Korošec dober duhovnik in izredno plemenit človek. Posebno so mu bili pri sr-

(Nadaljevanje na 6. strani)

(nad. s 5. strani)

cu delavci, kočarji, viničarji in sploh mali ljudje.

Končno je govornik naglasil, da bi bilo premalo, da bi dr. Korošca samo ča-

POČASTITEV DR. KOROŠČA V MIRAMARU

Slovinci v Mar del Plati in Miramaru so v nedeljo, dne 11. t. m. skupno počastili dr. Antona Korošca ob 20-letnici njegove smrti. Ob 10.30 so se zbrali v kapeli zavra "Colegio de Nuestra Señora de Luján" v Miramaru, kjer je g. Anton Žagar daroval sv. mašo za pok. slovenskega voditelja, nakar so se podali v eno izmed učilnic omenjenega zavoda, kjer se je vršila spominska proslava. V učilnici je bila za to priliko obešena slika dr. Antona Korošca, ovita s slovenskim in žalnim trakom, dočim je bila na desni strani slike razvita slovenska, na levi pa argentinska zastava.

Ob 11.30 je Lojze Trpin pričel proslavo s pozdravom vseh prisotnih. Obrazložil je namen proslave ter nato napovedoval posamezne točke sporeda.

Kot uvod v proslavo so vsi navzoči stajali zapeli slovensko himno "Naprej zastava Slave", nakar je g. Nežka Trpin lepo podala pesem dr. Ivana Preglja: "Slovenska himna". Za njo je g. Danica Gorkič iz Mar del Plate občutno recitala pesem Simona Gregorčiča "Domovini". Kot naslednjo točko sporeda so zopet vsi prisotni zapeli koroško narodno pesem "Gor čez izaro", nakar je Slavko Tršinar iz Chapadmalala podal kratek oris iz življenja in dela dr. Antona Korošca.

V govoru je zlasti pojasnil, kaj je nagnilo pok. dr. Korošca, da se je ves predal političnemu delu in kako se je zaradi svoje nadarjenosti, široke razgledanosti in govorniškega daru kmalu začel uveljavljati kot politični vodja slovenskega naroda. O njem se more reči, da je bil rojen za političnega voditelja. Ko je opisal njegovo politično delo v bivši avstroogrski monarhiji, njegovo delo ob narodni osvoboditvi kot predsednika Narodnega sveta v Ljubljani in Narodnega veča v Zagrebu, je govornik poudaril tudi njegove zasluge za pravo ureditev Jugoslavije. Dr. Korošec se je boril ne samo za slovensko avtonomijo, pač pa tudi za dobrobit vseh Jugoslovancev ter je obenem s svojo nepristranostjo in politično modrostjo reševal tudi državo pred njenim razpadom zaradi neprestanih nesoglasij med Srbi in Hrvati, zlasti še ko so v belgradski narodni skupščini padli strelji na vodilne po-

SLOVENCİ POD ANDI SPOMINU DR. KOROŠČA

Z veliko skrbnostjo in toplo ljubeznijo smo se tudi v Mendozini pripravili, da čim dostojneje počastimo spomin našega velikega narodnega voditelja.

Kakor v vseh krajih, kjer so večje slovenske naselbine, tako se je tudi v Mendozini spominski dan 20. obletnice dr. Koroščeve smrti pričel v nedeljo 11. de-

stili. Moramo ga tudi posnemati, vsak po svojih močeh in vsak na svojem področju. Vsi ga lahko posnemamo v neprestanem in nesebičnem delu za slovenski narod.

slance Radičeve stranke. V svojem nadaljnjem govoru je Tršinar poudaril dr. Koroščevo poštenost, nadalje njegovo zanimanje za vse panoge slovenskega narodnega življenja, zlasti še za združništvo; njegovo zanimanje za težave in potrebe slovenskega kmeta in obrtnika, pa tudi za delavce. Po dr. Koroščevi zaslugi je slovenski narod dobil svojo Akademijo znanosti in umetnosti, dočim je slovenska univerza v Ljubljani imela v njem svojega stalnega zagovornika in pobornika za čim večjo spopolnitev, zaradi česar ga je tudi odlikovala za častnega doktorja pravne fakultete. Prav tako je govornik poudaril v svojem govoru veliko ljubezen dr. Korošca do slovenske mladine, ki je videla v njem svojega Mojzesa in mu zato slepo sledila, ker je vedela, da vodi slovenski narod k sreči in blagostanju.

Nenadna in nepričakovana smrt dr. Antona Korošca pred 20 leti je strnila ves slovenski narod v eno samo žalost ter ga obenem navdala s strahom in skrbjo, kaj bo sedaj z njim, ko je ostal brez svojega voditelja in to v času, ko so se vedno bolj približevali težki in žalostni časi. Ob dvajsetletnici smrti dr. Antona Korošca se tudi mi, ki smo po silni razmeri primorani živeti v tujini, s spoštovanjem in hvaležnostjo spominjamo tega našega velikega narodnega voditelja ter se obenem klanjamo pred njegovim velikim duhom, čigar ime bo tako v naši slovenski zgodovini kakor tudi v naših srečih zapisano z neizbrisnimi črkami. Ob koncu svojega govora je g. Tršinar pozval vse prisotne, da so stajali počastili spomin tega velikega slovenskega moža z vzklikom: Slava dr. Antonu Korošču!

Govoru je sledila recitacija g. Janeza Jelenca pesmi Simona Gregorčiča "Ljovrika na grob možu", prirejene v počastitev dr. Antona Korošca. Kot zaključek spominske proslave so vsi navzoči stajali zapeli pesem "Moja lepa domovina", nakar se je g. Trpin vsem prisotnim zahvalil za njih udeležbo.

Da pa bo ohranjen spomin na to lepo proslavo, so se vsi udeleženci proslave fotografirali pod sliko dr. Korošca.

cembra dopoldne s skupno slov. mašo, ki jo je g. Jože Horn daroval za pokojnika.

Popoldne pa je Društvo Slovencev v dvorani Slovenskega doma pripravilo spominsko akademijo. Na odru je ob razpeti slovenski zastavi visela velika slika pokojnika.

Za uvod je nastopil pevski zbor in pod vodstvom ravn. M. Bajuka zapel Volaričev Slovenski svet, Groehmingovo V tujini, Nedvedov Nazaj v planinski raj, Foersterjevo Večerni ave in Volaričev Pogovor z domom. S pesmimi, ki so vse domoljubnega, domorodnega značaja, je zbor uspešno zbudil vseh navzočih najprimernejše razpoloženje za intimno sodelovanje in povezanost poslušalcev z drugim delom programa. Vse točke je v vsebinsko enoto povezoval recitator akad. Marko Bajuk. Osnovna misel vse prireditve je bila: V zadnjih 20 letih, v dobi najtežje zgodovinske preizkušnje, je naš narod kar po vrsti izgnaljal svoje vodilne moze, velike sinove slovenskega naroda, ki so poznali in čutili usodo svojega naroda ter se zanj neustrašeno borili. Največji med njimi je bil dr. Anton Korošec, ki mu je bil življenjski program rešitev in samostojnost slovenskega naroda. To svoje življensko nalogo je zapustil tudi nam, da s klicem Bog in Slovenija nadaljujemo njegovo delo in borbo ter se pripravlamo na čas, ko nam Bog zopet pošlje velikega vodnika.

Recitator je našteval kako so v najhujših trenutkih, v najtežjih usodnih letih našemu narodu legalni v zrobal ali padali kot žrtve krvavega nasilja: dr. A. B. Jeglič, dr. A. Korošec, dr. Fr. Kulovec, dr. M. Natlačen, dr. Gr. Rožman. In kar spontano je ob tej misli privrela deklamatorju Janezu Štirnu Župančičeva Grobivi tuljio. Recitator je nato pokazal, kako so ti naši veliki moze v živo čutili raznarodovalno razkosavanje živnega narodnega telesa. Misel je ponazorila Župančičeva Zemljevid. Deklamiral jo je Franc Jerovšek. Globoko nas je vse presunila pretresljiva pesnikova beseda:

Boš rod, ki bivaš tod, boš v duši čvrst? O, kaj bo z vami, vi mejniki štirje, Celovec, Maribor, Gorica, Trst?...

Ob doživetju te narodne boli pa so naši narodni vodniki trdno upali v rešitev in so neutrudno šli na delo s prepričanjem, da mora slovenskemu narodu vziti zvezda sreče, o kateri je zapel Simon Gregorčič. Njegovo pesem Naša zvezda je deklamiral nato gđ. Anica Trobec. V naslednjem je recitator prikazal kako je bila našim voditeljem življenska naloga: rešitev izpod tujega jarma in politična samostojnost slovenskega naroda v združitvi vseh slovenskih bratov in sestra, in kako so z Gregorčičem klicali svetu klic iz leta "pomladi narodov":

"Bog živi vse Slovence pod streho hiše ene!"

Sledila je deklamacija Gregorčičeve Naš narodni dom. Deklamiral jo je Stane Grebenc.

In eden največjih narod. borec, vidcev in voditeljev, ki se je 40 let v premi črti svojega političnega delovanja neomahljivo boril za ta cilj slovenskega naroda, je bil dr. Anton Korošec. Nje-

tudi borec in duhovni voditelj jugoslovenske ideje.

Za časa težkih borb za osvoboditev od germanskega avstrijskega jarma, se je pokazal kot predsednik Kluba jugoslovanskih poslancev na Dunaju ne samo kot dalekoviden in dober Slovenec, ampak tudi kot neustrašen Jugoslovčan, enako kot nekdanji veliki Jugoslovčan hrvatski biskup Strossmayer.

Kot predsednik Narodnega veča SHS je osredotočil vse svoje delovanje in vse svoje sile na končno zedinjenje vseh Jugoslovancev, ker je videl, da je edino v tej skupnosti naša rešitev.

Čeprav je bil predstavnik najmanjšega naroda Jugoslavije, je bil njegov ugled tako velik, da mu je, na čast in priznanje Slovencem, bilo v najtežjih časih notranjega trenja poverjeno krmilo države.

Pa še nekaj. Dr. Korošec ni bil samo kot rimokatoliški duhovnik dober katolik, ampak tudi pravi kristjan, širokega verskega pogleda, ki ni delal razlike med državljani, ali so molili Boga po zapadnem latinskem ali pa vzhodnem staroslovanskem obredu. V tem oziru je pravilno ocenjeval božje poslanstvo slovenskih apostolov sv. Cirila in Metoda in bil pri nas pravi zastopnik današnje težnje Svete stolice po zedinjenju vseh krščanskih cerkva.

Žalibog nam je usoda prerano vzela tega velikega moža, ki bi nam v zadnjih spopadih dveh svetovnih vojn v marsičem pomagal ublažiti Golgoto našega naroda.

govemu spominu je bila nato posvečena točka akademije v spominskem govoru, ki ga je imel prof. B. Bajuk.

Namen njegovih izjavljanj je bil, da bi v najširših obdobjih podal sliko življenjskega dela velikega pokojnika, kakor je govornik sam izjavil, in prikazal zlasti našim mlajšim dr. Antona Korošca kot zvestega sina slovenskega naroda, ki se je s svojimi izrednimi političnimi zmoglostmi ves posvetil življenskemu cilju, ki mu je bil: Zedinjenje slovenskega naroda iz njegove razkosanosti med tuje države, njegova osvoboditev izpod tujega jarma in priključitev kot suverene države državnega, enakopravnega dela v sklopu južnoslovanskih bratskih narodov. Spremljali smo dr. Korošca od njegovih ljudskošolskih let, ko je že moral okušati nemškutarski pritisk v Ptuj, mimo prvih začetkov udejstvovanja v gimnazijskih letih do vstopa v javno politično življenje. Sledili smo mu v Klub slovenskih deželnih poslancev, kjer je kot njegov predsednik postavil zahtevo po združitvi slovenskega dela štajerske in Koroške z ostalimi slovenskimi pokrajinami v eno upravno enoto. Občudovali smo njegovo odločnost v dunajskem parlamentu vse do prve svetovne vojne, ko je kot predsednik Jugoslovanskega kluba nastopil javno borbo za osvoboditev z Majniško deklaracijo ter ob grobu dr. J. Ev. Kreka vzkliknil preroške svetopisemske besede: "Dvignite glave, ker bliža se vaše odrešenje! "Nato smo spremljali našega voditelja ob dogodkih, s katerimi je dosegel uresničenje svoje dolgoletne borbe ob narodnem osvobodjenju. Nastopila je tedaj zanj nova doba, ko so se znašeli v okviru mlade jugoslovanske države v povsem novem okolju, v katerem je svojemu osnovnemu političnemu programu ostal zvest skozi vse politične vihanje in spremembe vlad, ko je bil enkrat v vladi, drugič v opoziciji, tretjič v inter-naciji, vedno pa zvest prepričanju: "Jugoslavija je naša država. V jugoslovanski državni skupnosti bomo Slovenci mogli razviti v najvišji dosegljivi meri svoje sposobnosti v svobodi in se uveljaviti kot državotvorni narod."

Neizmerno pomembne so bile njegove besede: "Ni je sile, ki bi nas v Jugoslaviji potopila, dokler smo v sebi zdravi in krepki!" In ko je sprevidel, da je nastopila doba odkritega boja, je izšla Slovenska deklaracija, ki je ponovno in z vso odločnostjo ugotovila naše narodne zahteve po priznanju narodne individualnosti in politične enakopravnosti.

Z govornikom smo ga še spremljali skozi viharne čase v zadnjih letih do nenadne smrti in si priklicali v spomin neprecenljive pokojnikove zasluge za slovenske prosvetne in kulturne ustanove vse do Akademije znanosti in umetnosti. Predavatelj je svoja izjavljana končal z besedami: "Silno težka naloga je ob poklonitvi manom tako velikega moža v kratkih besedah podati jasno sliko njegove osebnosti in dejavnosti.

Njegovemu s pomenu slava! Njegovemu delu čast in priznanje! Njegovi borbi za srečo naroda — naša obljuba zvestega nadaljevanja!" Recitator je po tem govoru zopet povzel besedo in izjavil: "Za nas in za naše znanee, v katerih se bo še pretakala slovenska kri, veljata iz življenjskega zgleda pokojnega dr. Korošca dve vodilni misli, s katerima mora biti prežeto vse naše dejanje in nehanje. In za ceno vsake žrtve moramo poskrbeti, da prideva v glavo in srce rodovom, ki pridejo za nami. Kakor je dr. Korošec z vsem svojim življenjem očitno kazal, da je po svojem rojstvu sin slovenskega naroda in po svojem krstu postal katoličan, tako mora tudi nam veljati življensko geslo: Bog in Slovenija."

Sledila je deklamacija Pregljeve pesmi Bog in Slovenija. Podala jo je gđ.

SVETA NOČ

Sveta noč, blažena noč!
Vse že spi, je polnoč;
le Devica z Jožefom tam
v hlevcu varje Detecce nam.
Spavaj, Dete sladko.

Sveta noč, blažena noč!
Prišla je nam v pomoč;
Dete božje v jaslih leži,
grešni zemlji, radost deli,
rojen je Odrašenik.

Tončka Trobec.

In kakor je bilo vse dr. Koroščevo življenje posvečeno delu in žrtvovanju za srečo naroda in domovine, tako mora tudi nas vse prevzemati domovinska ljubezen po besedah dr. Preglja v pesmi Domovini, ki jo je deklamirala gđ. Jelka Božnarjeva.

In še nas je ob pogledu na življenski lik pok. dr. Korošca recitator pozval, da mora biti naša ljubezen najprej vezana na dom, na rojstni kraj, na domačo grudo.

"Sveta si, zemlja, in blagor mu, komur plodiš —
Hodil po zemlji sem naši in pil nje preleste.
Ljubil sem jo!"
Tako poje pesnik Župančič. Pa tudi nam, ki smo odšli v tujino, veljajo njegove besede:
"Med nas je usekalo in nas razteplo po sveti..."

Oči so iskale; našle so; ne doma, vse več — Domovino!"

S to poveljano podobo domovine v svojih srečih moramo hoditi skozi vse življenje, pa najsi nas je usoda pognala z doma na tuje.

Sledila je recitacija g. Rudija Hirscheggerja treh odlomkov iz Župančičeve Dume.

In k sklepu je recitator še govoril: "Mi vsi, ki domovino v sebi slutimo, ki jo tudi na tujem v svojih srečih čutimo, vemo, da so nam sicer grobovi res ugrabili v najtežjih usodnih časih naše največje moze. Vemo pa tudi, da Bog svoje Slovenije ne bo pustil osirotele! Napočil bo dan, ko bo zopet med nami vstal mož, ki mu srce "pelo bo, vabilo kot zvon, da bomo krog njega se zbrali..." Zavedajmo se svoje življenske naloge! Kujmo svoje značaje. Pripravljajmo se vneto na tisti veliki dan, ko med nami zopet vstane naš novi vodnik za lepšo bodočnost vsega naroda in domovine!"

To sklepno misel je nato poudarila še Župančičeva Kovaška v deklamaciji Andreja Bajuka.

Misli, ki so se od pesmi do pesmi stopnjevale, so kar same po sebi dvignile vse navzoče, da so navdušeno za sklep zapeli: Naprej, zastava Slave.

Tako se je skušala slovenska Mendozina po svojih najboljših močeh oddolžiti spominu našega velikega narodnega voditelja dr. Antona Korošca.

Dr. VEKOSLAV KISOVEC

Spomin na dr. Korošca

Leta 1910 sem se kot odvetniški pripravnik nastanil v Trstu, kjer smo se vsi narodno zavedni Slovenci, brez razlike strank, zbirali okoli društva "Edinost". To, neke vrste, nadstrankarstvo, katero so tudi kranjski politični krogi upoštevali, je bil glavni povod, da se tudi kasneje nisem udinjal nobeni stranki.

Ko je izbruhnila prva svetovna vojna, sem najprej odšel na Češko, kasneje pa na Dunaj, kjer sem sodeloval z dalmatinskimi rodoljubi. Tu sem ugotovil velik vpliv in ugled, katerega je Dr. Korošec kot predsednik Jugoslovanskega kluba v avstrijskem parlamentu užival pri vodečih hrvatskih in srbskih, kakor tudi ostalih slovanskih politikih.

Ko sem pozneje prišel na Reko, od koder sem bil odpoklican na Mirno konferenco v Pariz kot član slovenske delegacije, sem imel pri razpravah v delegaciji priliko se seznaniti z njegovim neumornim in nesebičnim delovanjem in organiziranjem enotnega nastopa vseh Slovencev.

Dr. Korošec je še posebno kot predsednik Narodnega Veča S.H.S. v Zagrebu s svojo avtoriteto, nasveti, navodili in važnimi podatki bil za nas od neprecenljive koristi. Njegovo mišljenje so upoštevali vedno vsi člani skupne jugoslovanske delegacije.

V ožji osebnosti stik sem pa prišel z Dr. Koroščem pravzaprav šele

kot slovenski odvetnik v Beogradu, kjer sem imel vedno mnogo opravka pri raznih ministrstvih. Za mene kot gospodarstvenika je bil razgovor z njim vedno jako zanimiv, saj je imel veliko razumevanje za naše gospodarske potrebe in je tudi vedno pravilno ocenjeval naše ekonomsko stanje.

Najina zveza pa je postala še bolj realna, ko mi je po Antonu Končanu, ravnatelju Zadrugne gospodarske banke v Beogradu, poveril reševanje propale refakcijske zadeve v Somboru. Na razpravih obnovljenega postopka v Državnem svetu mi je uspelo rešiti milijonske vsote podružnične banke v Somboru. Kasneje je moji pisarni dal indirektno poveriti še nekatere zamotane zadeve gospodarske prirode, ki so se nanašale na domača podjetja.

Dr. Korošec je užival velik ugled pri vseh Slovencih brez razlike političnih struj ter spoštovanje pri svojih nasprotnikih.

V razgovoru s Srbi, med katerimi sem živel zadnjih 20 let, sem čestokrat slišal pripombe uglednih gospodarstvenikov: "E znaš ovaj Vaš pop (Dr. Korošec) Ti je pametna glava i realan političar, pa i mi Srbi ga poštuemo i volimo!"

Velicina Dr. Korošca pa ne obstoja samo v tem, da je bil na splošno priznan kot vodja in predstavnik slovenskega naroda, ampak še posebno v tem, da je bil

SLOVENCİ PO SVETU

U.S.A.

Slovenski oder v Clevelandu je 27. novembra proslavil 10. letnico svojega obstoja z uprizoritvijo Mausejeve ljudske igre "Ura s kukavico", dramsko društvo "Lilija" bo pa 8. januarja prihodnje leto postavilo na oder Finžgarjevo ljudsko igro "Naša kri".

Slovensko kulturno društvo "Triglav" v Milwaukee je 20. novembra slavilo 10. letnico svojega obstoja. Ustanovljeno je bilo v jeseni leta 1950 na prizadevanje Janeza Gruma, Franca Rozine in Ivana Kunovarja. Začetne težave so bile velike, toda odločna volja rojakov jih je premagala. Društvo je v tem času prirejal skupna romanja, razne kulturne prireditve in 10 let že vzdržuje tudi slovensko šolo, v cerkveni dvorani v slov. župnji sv. Janeza pa je v tem

času pripravilo 11 gledaliških predstav. Sedaj ima društvo okoli 200 članov in članic. Njegov predsednik je France Mejač, tajnik pa Lojze Galič. Prvi duhovni voditelj je bil pok. Msgr. Franc Gabrovšek, sedanji je pa župnik fare sv. Janeza p. Klavdij Okorn.

AVSTRALIJA

Melbournski Slovenci so imeli prvo nedeljo v nov. t. j. 6. nov. skupno romanje in izlet v Sunbury. Med potjo so se ustavili na keilorskem pokopališču, kjer je na prostoru, ki so ga kupili Slovenci, že 18 slovenskih grobov. Vse obdaja granitni okvir. Rojaki so okrasili grobove s cvetjem, na jih pržili sveče, nato pa pomolili za pokoj njihovi duši. Pevski zbor "Triglav" je v spomin umrlih rojakov zapel dve žalostinki.

Novice iz Slovenije

Umrli so: V Ljubljani: Milenca Ptiček, Ivan Hace, Janez Krušič, mesar v p., Doroteja Obolner, Karel Adamič, šofer, Marija Pišek, roj. Varl, upok., Franciška Bernik, Ivanka Kovačič, roj. Zidarič, Vida Tejkal, roj. Zajec, Anton Kašman, klobučar v p., Rozalija Mavec, Franciška Lesjak, roj. Facija, Stanislav Mandič, Ana Čonč, roj. Hinterlechner, Alojzij Vajdič, Alton Jeranko, Feliks Šibret, strojevodja, Janez Kožaz, kroj. mojster, Marija Brajer, Ivana Suwa, roj. Kožuh, Alojzija Jeriha, roj.

Vute in Dana Kunčič na Razdrtem, Franc Matjan v Nomnju, Janez Medved, jamski kopač v Trbovljah, Franc Glinšek v Celju, Ivana Križljah v Logatcu, Ignac Koprivnikar, gradbeni delovodja v p. v Litiji, Jože Kralj, upok. v Zagorju, Franciška Remžgar, pos. na Verdu, Jože Smolič, brusilec v Lokvah pri Dobriču, Franciška Praprotnik, roj. Telban v Šmartnem pri Litiji, Marija Zajc na Izalah, Otmir Mihalek, v strojni tehnik v Trbovljah in Alojzij Sušnik, jamski kopač na Gozdu,

SLOVENC V ARGENTINI

BUENOS AIRES

ŠOLSKI IZLET

Mladinski odsek Društva Slovencev je priredil v soboto 10. t. m. izlet na Ezeizo. Otroci slovenskih tečajev iz Barria San José, Buenos Airesa, Ezeize, Floride, Hurlingham, Morona, Ramos Mejije, San Justa, San Martina in San Miguela so se zbrali ob 9 uri pred cerkvijo v Barriu Uno. Kmalu nato je bila sv. maša, ki jo je daroval g. Stan-ko Škrbe, ki je otrokom v pridigi tudi lepo in zanimivo razložil, kako naša mladina preživi svoje počitnice. Po službi božji se je odpeljalo 296 izletnikov na bližnje prostrano igrišče, ki jim ga je pripravil g. Anton Nose. Tam so se otroci ves dan igrali in zabavali pod vodstvom svojih spremljevalcev in spremljevalk. Ves čas so imeli na razpolago brezplačno brezalkoholno pijačo, ki sta jo oskrbeli Društvo Slovencev in vodstvo Našega doma v San Justu. Popoldne ob 4 pa so izletniki s svojimi avti krenili na letališče. Tu so imeli priliko videti odlet in pristanek dveh velikih prekoceanskih letal. Po ogledu letališča so tečaji odhajali veseli in zadovoljni proti domu. Iz vseh vozil je bilo slišati glasno petje slovenskih pesmi. — Mladinski odsek se vsem, ki so pripomogli k tako uspelemu izletu, prav toplo zahvaljuje.

Občni zbor SPD

V nedeljo, 18. decembra je imelo Slovensko planinsko društvo svoj redni letni občni zbor. Začel ga je predsednik Robert Petriček s pozdravom vsem navzočim, nakar je tajnik Dorian Heller prebral zapisnik lanskega občnega zbora.

Pri poročilih se je predsednik Petriček najprej spomnil dr. Antona Korošca kot narodnega voditelja in borca za Jugoslavijo. Tajnik Heller je podal poročilo o delovanju SPD, o turističnih podvigih in predavanjih v Buenos Airesu. Gospodar Smersu Miha je poročal o blagajniškem delu, ki ga je v imenu nadzornega odbora potrdil Kristof Fran-
ce.

Nato je bil soglasno sprejet sklep, da se ob morebitnem razpustu društva vse nepremičnine prodajo ter se iz glavnice in obresti ustanovi štipendija za slovenskega študenta na univerzi ali akademiji. Med slučajnostmi je bila na predlog gospodarja zvišana članarina na letnih 60 pesov, za študente, ki nimajo stalne službe, pa ostane 24 pesov.

OSEBNE NOVICE

Družinska sreča. V družini Boža Starhe in njegove žene ge. Metke, roj. Šparhakelj v Adrogeju so dobili dne 9. decembra t. l. sina Andreja. Čestitamo.

† Franc Žigart. V Villi Libertad, San Martin, je v nedeljo 11. decembra dopoldne nenadoma preminul, zadet od srčne kapi, Franc Žigart, doma iz Sv. Lenarta v Slovenskih goricah. Zaradi partizanskega nasilja se je zatekel z družino najprej v Avstrijo, nato pa prišel v Argentino, kjer si je ustvaril tekstilni obrat in postavil čeden slovenski dom. Že nekaj let je močno trpel na srečo. Zato mu je slovenski duhovnik že nekaj tednov pred smrtjo podelil vse zakramente za umirajočega. Tako je dobro pripravljen stopil pred Vsemogočnega po večno plačilo.

Pogreb je bil naslednji dan na pokopališču v San Martinu, ne daleč od groba svetnika K. Škulja. Pogrebne obrede s pogrebno mašo je opravil slovenski dušni pastir za sanmartinski okoliš g. Jože Jurak, ki se je ob odprtem grobu tudi poslovil od pokojnika. Pokojni zapuščata v Argentini ženo, hčerko in dva sinova. Naj mu bo lahka argentinska zemlja, vse svoje pa naj v njihovi veliki boli tolaži Bog tolažbe in usmiljenja.

Nova maša č. g. Franca Berganta bo na Božič ob 9.30 uri v farni cerkvi v San Justu. Novomašni pridigar bo g. župnik France Novak.

Odbora SDO in SFZ

V Buenos Airesu je bil v petek dne 16. t. m. operiran industrialec g. Rudolf Klarič. Operacijo je uspešno izvršil slovenski zdravnik-operator dr. Lojze Berce. Prav tako je bil operiran g. dr. Vin-ko Zorc, ki se zdravi v nemški bolnici. Obema želimo čimprejšnjo ozdravitev.

Vse članice in člane SDO in SFZ opozarjamo, da nas bodo tudi letos obiskali sv. Trije kralji na našem skupnem božičnem sestanku dne 6. I. 1961 ob 17. uri na Pristavi v Moronu. Spoznali boste slovenske božične običaje, pa tudi tombola bo ena od zanimivih točk.

SAN MARTIN

Zaključek šolskega tečaja v San Martinu

V nedeljo 4. decembra je slov. šolski tečaj v San Martinu zaključil svoje šolsko leto z igrice p. Krizostoma Sekovaniča "Pavelčkova piščalka". Igrico je skrbno pripravila učiteljica tečaja gđ. Katica Kovačeva. Otroci so igrice iskreno doživeli in brezhibno odigrali, zlasti je dobro obvladal svojo vlogo Pavle Dimnik v vlogi pastirčka Pavleka. Prireditve je malo motil dež, ki pa ni oviral staršev in drugih prijateljev mladine, da ne bi polnoštevilno prišli gledat svoje mladine. V odmoru je navzočee pozdravil g. Jože Jurak kot katehet šolskega tečaja iz San Martina, v imenu Društva Slovencev pa g. Robert Petriček. Oskar Pavlovčič je poskrbel za prijetno glasbo. On je tudi s svojim očetom g. Jakobom Pavlovčičem okusno pripravil oder in skrbel za svetlobne učinke.

Po odmoru je nastopil sv. Miklavž. Pripeljal se je v šolo v lastnem avtomobilu v spremstvu treh nebeških kraljcev in dveh porednih peklenščkov. Sv. Miklavž je bil na darovih zelo bogat in je zadovoljil mlade in stare. S tem nastopom se je verjetno slovenski šolski tečaj poslovil od prostorov, ki jih je dve leti velikodušno nudila Pavlovčičeva družina. Kot znano imajo slovenski rojaki v San Martinu od 15. decembra svoj lastni novi dom. Ko bodo prostori urejeni, se bo tudi šola preselila tja.

SLOVENSKA VAS

Obletnica blagoslovitve cerkve Marije Kraljice

V nedeljo 4. decembra smo proslavili obletnico blagoslovitve naše cerkve. Že prejšnje dni je bilo poskrbljeno za okrasitev cerkve, zadnji dan pa so se okrasitvi pridružile še papeške, sloven-

ske in argentinske zastave. Poleg domačinov, ki so na ta ali oni način pri tej prvi obletnici blagoslovitve vsi sodelovali, je prišlo ta dan v Slovensko vas tudi večje število gostov.

Ob 10. uri je slovesno streljanje možnarjev naznanilo začetek cerkvene slavnosti. K oltarju je pristopil direktor slovenskih dušnih pastirjev g. Anton Orehar, ki je daroval sv. daritev ob spremljavi domačega pevskega zbora. Imel je tudi lep cerkveni nagovor. Po sv. maši je bilo običajno žegnanjsko darovanje za cerkev.

Na prostoru za Misijoniščem je bil pripravljen dober prigrizek — med drugimi dobrotami kompletna "parrillada" in okusna pijača za tuje in domače goste. Okoli treh popoldne se je prostor popolnoma napolnil.

Ob 17 uri je bil cerkveni koncert obeh domačih pevskih zborov. Mešani zbor pod vodstvom g. Mirka Špacapana je zapel 6 slovenskih in eno kastiljsko cerkveno pesem, mladinski zbor pod vodstvom ge. Zdenke Janove pa pet slovenskih pesmi. Splošno mnenje poslušalcev, ki so napolnili prostorno cerkev, je bilo, da sta se oba zbora za koncert zelo dobro pripravila.

Zaradi slabega vremena je žal morala odpasti procesija z bakljami.

Na praznik 8. decembra je bila slavnost slovenskega prvega sv. obhajila, katerega so letos prejeli 4 slovenski otroci.

Miklavž se je oglasil v Slovenskem domu

Mladina je že obupovala nad dobrim svetnikom, toda dasi šele v soboto 10. decembra, se je vendar z vsem svojim spremstvom oglasil tudi v Slovenskem domu v naši Vasi. Razumljivo, da je vaška mladež s svojimi starši popolnoma napolnila dvorano.

Po krajšem uvodnem prizoru, v re-

Vsak teden ena

ANGELSKO PETJE

Angelsko petje se sliši v višavi, Gloria, Slava! Bogu se glasi. Mir se oznanja ljudem po širjavi, mili Zveličar nocoj se rodi. Bodi češčen, o Dete preblogo, samo ljubezen do nas te rodi.

Radost oznanjam, nikar se ne bojte! Čudo neskončno nocoj se godi. Rojen Zveličar, o Dete preblogo, v jaslicah revnih na slamci leži. Bodi češčen...

Mila novica pastirje prevzame, k jaslicam naglo vsi skupaj hite. Najdeno detece srca jim vneme, v dar mu podajo spokorno srce. Bodi češčen...

žiji g. Ludvika Štancerja, je začel svetnik deliti dobrote. Njegovo delo je trajalo nad dve uri, tako, da lahko zapišemo, da skoraj ni bilo slovenskega otroka v vasi, ki ne bi bil obdarjen.

SAN MIGUEL

Šolski tečaj Simona Gregorčiča v San Miguelu je v nedeljo 18. decembra 1960 zaključil šolsko leto z večerno sv. mašo in skupnim obhajilom staršev in otrok v kapeli sester Pavlink. Sv. mašo s pridigo je opravil katehet Stanko Škrbe.

Po sv. maši so se vsi zbrali na Kogovskovem domu, kjer ima tečaj svoje prostore in so otroci pod vodstvom učiteljice gđ. Mije Markežve priredili zelo posrečeno akademijo s petjem, deklamacijami in telovadbo. Ves spored je bil posvečen lepoti Slovenije. Vsi navzoči so bili hvaležni gđ. učiteljici in otrokom za prijetno uro, v kateri so v duhu poromali v domovino. V zaključnem govoru je v imenu staršev to poudaril g. Jože Rupnik.

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE

TER SREČE POLNO

NOVO LETO 1961

ZELI VSEM SVOJIM ROJAKOM

PAVLE NOVAK

Za te prelepe praznike ne pozabi, da lahko podariš svojim domačim lep hladilnik BLED, T. A. aparat NORGE, NOBLEX, pralni stroj ESLABON DE LUJO, šivalni stroj NECCHI, ventilator, mešalnik, sesalec, talni čistilec in lonec na pritisk MARMICOC.

Te in vse ostale hišne ter električne predmete nudi

PAVLE NOVAK

CERRITO 2245

LOMAS DEL MIRADOR

po najugodnejših cenah in plačilnih pogojih.

POSREDUJEM TUDI NAKUP I. K. A. IN BORGUART AVTOMOBILOV

JANKO ARNŠEK

OB 40 LETNICI KATOLIŠKEGA DRUŠTVENEGA IN ORGANIZACIJSKEGA ŽIVLJENJA V HRASTNIKU

V Hrastniku je rudnik začel obratovati nekako pred 110 leti. V začetku so premog vozili na lokodvor s konjsko vprego, pozneje so zgradili lokalno železnico. Poleg premogovnika je v tem kraju nastala še kemična industrija, obratovati pa je začela tudi steklarna. Do konca prve svet. vojne je poleg slovenskih šol obstajala tudi še nemška z otroškim vrtcem. Ker pravi Nemcev v Hrastniku ni bilo, so nemško šolo polnili z otroki nekateri narodno nezavedni Slovenci, konjunkturisti. Nemško šolo je postavil ravnatelj steklarne Wilfschnigg — po nemščini Slovence Vilčnik. V tovarni je bil najprej navaden delavec, nazadnje je pa postal njen ravnatelj. Verouk v nemški šoli je poučeval g. Peršuh. Ker otroci niso znali nemško, je iz svojih sredstev kupil za vsako klop po en slovenski katekizem.

V kemični tovarni je bil ravnatelj po srečo zelo dober tržaški Nemece Burger. Kemična tovarna in steklarna sta bili v Hrastniku pravi gnezdi nemčurjev, ravnatelj v rudniku je pa bil tedaj neki Leiler. Nemčurji so imeli v Hrastniku nemški Turn Verein. V njihovih rokah je bila tudi požarna hramba. Vsi so vneto širili in prebirali list "Štajerc", ki ga je izdaljal ptujski narodni odpadnik Ornigg, urejeval pa Linchard. List je pisal popačeno slovensčino, sramotil stalno Slovence, poveljeval pa Nemce. Slovenci smo tedaj imeli v Hrastniku Sokola, Narodno čitalnico in delavsko podporno društvo ter Ciril-Metodovo družbo. Od listov so prihajali v ta kraj "Slovenski narod", celjski libe-

ralni list "Narodna doba", socialisti so imeli svoj list. Imeli so unijo slovenskih rudarjev, v steklarni pa "Arbeiter verein". Socialiste je tedaj vodil pok. Ebin Kristan, za njim pa Anton Kristan. Kat. usmerjeni Slovenci v tem kraju tedaj nismo imeli nobene organizacije, nobenega društva. V cerkev so ljudje hodili delno v Dol, drugi pa v Trbovlje. Vso trgovino so imeli v rokah nemčurji. V versko-moralnem pogledu je bil Hrastnik do 1920 leta na skrajno nizki stopnji, kajti večina mladine se je izživljala po veselicah in gostilnah. Večino te mladine so pobrali socialisti. Maloštevilnim je odprla oči šele splošna železničarska stavka leta 1920. Pri Sokolu je nastal razdor. Trije člani so izstopili in šli na Dol prosit č. g. Zafonika, naj bi ustanovil Orla. To se je tudi zgodilo v poletju 1920. Podpisani sem takoj vstopil v to mladinsko organizacijo, ki je začela živahno delovati. Takoj nato smo se obrnili na Krščansko soc. zvezo v Ljubljano s prošnjo, da nam pošlje pravila za ustanovitev Kat. prosvetnega društva v Hrastniku. Ustanovni občni zbor zanj je bil 20. oktobra 1920 v Rueckelnovi gostilni. Ker ob ustanovitvi zdravnik in dve učiteljici niso hoteli vstopiti v odbor, so morali poprijeti za delo sami začetniki. Težave so bile velike, toda velika je bila tudi volja vztrajati in ne kloniti. In smo uspeli.

Ustanovni dan Kat. prosvetnega društva v Hrastniku namreč ni bil samo ustanovni dan navadnega podeželskega prosvetnega društva. Ne, s tem dnem se je v Hrastniku začelo na široko za-

snovano delo za vsestranski kat. preporod. Tako se je jo že na drugi odborovi seji sprožila misel o ustanovitvi posebnega cerkvenega odbora za zgraditev cerkve v Hrastniku. Rezultat nesebičnega dela se je pokazal že v prvem letu: Ustanovili smo knjižnico, dobili zastopnika v občinskem odboru in šolskem svetu.

Član našega društva je bil tudi soustanovitelj Posojilnice na Dolu, dalje smo bili zastopani tudi v obrtnem združenju. Pok. Jože Arnšek je tedaj ustanovil tudi Zvezo rokodelskih pomočnikov. Za podpiranje siromašnih in potrebnih je z vsi požrtvovalnostjo delovala Vincencijeva konferenca. Da bi ustvarili kadre dobrih organizatorjev in delavcev v prosvetnem društvu ter drugih kat. ustanovah, smo vsako leto pošiljali v Ljubljano na organizacijske tečaje vsaj po tri mladce.

Široko zasnovano prosvetno, kulturno, socialno, gospodarsko, politično in versko delovanje kat. ustanov in društev ni bilo po godu socialističnemu in liberalnemu tisku. Zlasti v liberalni "Domovini" ter v Peskovi "Jugoslaviji" so se vrstili napadi na kat. organizacije in njihove funkcije. Zlasti pisca teh vrstic so si ponovno privoščili, ki jim je pa odgovarjal v "Večernem listu", pozneje v "Novem času" in "Delavski pravici" ter "Slovincu", v katerega je dopisoval več kot 17 let.

V letu 1923 smo v Hrastniku začeli z gledališkimi predstavami. Prva igra, ki smo jo uprizorili, so bile "Žrtve". Pa so bile z njo res žrtve. Igrokrt nam je dal kaplan iz Trbovelj, ki je obljubil tudi režijo. Pa je med tem zbolel in nato tudi umrl.

Glede zidave kat. cerkve pa akcija ni šla tako hitro naprej kakor so ljudje

pričakovali. Na škofiji v Mariboru so nanjo gledali precej nezaupno. Člani odbora za zgraditev cerkve so se v tej zadevi obrnili tudi na člana odbora za versko obnovo pri Stalnem odboru za prirejanje katoliških shodov sedaj že pok. vseuč. profesorja dr. Matija Slaviča in dr. Gregorija Rožmana. Oba sta prišla kmalu v Hrastnik. Nasvetovala sta nam ustanovitev društva za zidavo cerkve, kar se je zgodilo leta 1925. Po pravilih je bil predsednik tega društva župnik Gašparič iz Trbovelj, ker je imel že zadosti opravka z zidavo cerkve v Trbovljah, zato se za zidanje cerkve v Hrastniku ni mogel tako brigati, kakor smo mi hoteli. Zato je postal eden od članov omenjenega odbora poslevoedeč podpredsednik ter je skupno s tajnikom organiziral nabitno akcijo ne samo v domačem kraju, ampak tudi po pošti. Zvečer smo se sestajali, pisali naslove in odpošiljali prošnje po vsej Sloveniji. Pri tej akciji so nas pridno podpirali kaplani iz Trbovelj.

Ob 5. letnici Kat. prosvetnega društva smo imeli pri Logarjevi kapeli sv. mašo na prostem. Imel jo je ted. kaplan Radanovič iz Trbovelj, po maši je pa na zborovanju govoril ted. prof. Ivan Dolenc iz Ljubljane. Nabiralna akcija za zidavo cerkve v tem rudniškem kraju se je po tej javni kat. manifestaciji nadaljevala še z večjo vnesto ter smo do leta 1928 zbrali 93.000 dinarjev. Tega leta se je na posredovanje pok. dr. Slaviča prijavil škofiji v Maribor g. Zalar z željo, da ga imenuje za prvega dušnega pastirja v Hrastniku. Škofija je to storila ter ga imenovala za kaplana na trboveljski fari, toda z delokrogom v Hrastniku. Pri krajevnem šolskem svetu smo zanj preskrbeli nekaj sredstev za pouk

veronauka, uredili tudi vprašanje prehrane in stanovanja za sv. maše je pa dala na razpolago dvorano Logarjeva družina, ki je pozneje odstopila tudi zemljišče za postavitve cerkve.

8. decembra 1928 je bila v Logarjevi dvorani prva sv. maša. Imel jo je g. dr. Matija Slavič. G. Zalar je po prihodu v Hrastnik akcijo za zgraditev cerkve nadaljeval ter je potrebo po njeni postavitvi oznanjal po vsej Sloveniji v številnih cerkvenih govorih. Posebno v letih pod kraljevo diktaturo se je akcija še povečala, ker je po razpustu kat. prosvetnega društva obstajala samo društvo za zidanje cerkve. Tako smo v Hrastniku končno postavili v Sloveniji prvo cerkev, ki je posvečena Kristusu Kralju.

Vojna vihra tudi Hrastniku ni prižanelsa. Nacisti so ob prihodu zaplenili in pobrali vse knjige Kat. prosvetnega društva ter ostalih kat. in nekat. organizacij ter ustanov, narodno zavodne Slovence, ki so se javno udeleževali, pa zaprli in preselili v Srbijo, kjer je bil 11. nov. 1941 Jože Arnšek ustrelen kot talec v Kraljevem, predsednik JSZ Viljem Ramšak je bil ustreljen kot preseljenec na begu v Krakovem na Poljskem, njegov sin Viljem Ramšek in njegova sestra Emasta bila umorjena v taborišču Dachau, brata Jan-ka so pa nacisti ustrelili v Celju, Ivana Jamnika so ubili kom. partizani v št. Jerneju na Dol, podpredsednik Bratovske skladišnice Napret je pa bil umorjen v Dachau-u.

V spomin na 40. letnico začetka kat. društvenega in organizacijskega življenja v Hrastniku je bila dne 18. decembra t. l. za vse dobrotnike tam. kulturnih, prosvetnih in cerkvenih ustanov ter za vse žrtve nacistov in komunistov sv. maša v župni cerkvi v San Martinu.

SOBOTA
20.
JANUARJA
1961

NAŠ DOM V SAN JUSTU

NAŠ DOM V SAN JUSTU

želi vsem Slovincem
blagoslovljene

božične
praznike

in uspehov polno

Novo leto

in vabi vse prijatelje
na veselo

silvestrovanje

dne 31. decembra

v prostorih Našega doma,
Hipolito Irigoyen 2756

San Justo

Začetek ob 19.00 uri

Prireditve bo ob vsakem
vremenu

Svetonočno radost
želi

CASA BRIZOVNIK

Pavlina L. Korošec

Calle 1 No. 510, Villa España
Berazategui

Vesele in blagoslovljene praznike

želi članicam in članom ter vsem slovenskim rojakom

SLOVENSKA DEKLIŠKA ORGANIZACIJA

in

SLOVENSKA FANTOVSKA ZVEZA

Obenem vabita vse članice in člane na božični sestanek v petek 6. I. 1961.

ZAVAROVALNICA

LA HOLANDO - SUDAMERICANA S.A.

želi

vsem slovenskim rojakom

BLAGOSLOVLJENE

BOŽIČNE PRAZNIKE

Dne 14. decembra 1960 je nenadoma umrl v Mariboru v starosti
48 let

č. g. Justin Oberžan

osebni tajnik mariborskega škofa.

Bog mu bodi obilen plačnik!

V domovini žalujejo:
mama, bratje in sestre.

V Argentini pa brat Stanko Oberžan
z družino.

Vsemogočni Bog je 11. decembra 1960 poklical k sebi po plačilo po
večletni bolezni, ki jo je krščansko vdano prenašal,

FRANCETA ŽIGARTA

Pokopali sma go naslednji dan na pokopališču v San Martinu.
Zahvaljujemo se prav iz srca vsem prijateljem in znancem, ki so nam
izrekli sožalje, nam bili v težkih dnevih preizkušnje v pomoč ter dragega
pokojnika pokropili ali spremili k zadnjemu počitku.

Posebej se še želimo zahvaliti slov. dušnemu pastirju iz San Martina
č. g. Jožefu Juraku, ki je večkrat v boleznih trpečega pokojnika obiskal,
mu podelil vse zakramente za umirajočega, opravil zanj pogrebno sv. mašo,
vodil pogrebni spreved in se od rajnega na grobu poslovil s toplimi besedami.

Prav tako beseda zahvale dirigentu cerkvenega pevskega zbora v San
Martinu g. Vinku Klemenčiču, ki je s svojim petjem pripomogel, da je
imel pokojnik slovesno zažuganje.

Vsem, ki so rajnega poznali, ga priporočamo v pobožno molitev in to-
pel spomin.

Kristina, žena
z otroki Kristino, Francom ter Karlom

OBVESTILA

Vse dijake in dijakinje, ki so si ob
začetku šolskega leta izposodili knjige,
prosimo, da jih vrnejo odbornikom ali v
knjižnico na Ramon Falconu.

Odbora DIO in ZSS

Silvestrovanje v Slovenskem domu v
San Martinu bo prva prireditve v novih
društvenih prostorih. Vabimo vse člane
in njihove sorce in prijatelje, da se te-
ga domačega silvestrovanja udeležijo. Ob
tej priložnosti želimo vsem rojakom bla-
goslovljene božične praznike.

Pripravljeni odbor
slov. zadruga v San Martinu

Simon Rajer

uradni prevajalec

Potni list (No Argentino)

Argentinsko državljanstvo brez
rojstnega lista.

Alsina 1413 6-piso, of. 3 - tel. 38-5860

Vsak dan (razen ob sobotah)

od 9h do 12h

V januarju zaradi počitnic v pisarno
ne bom prihajal.

Vošči vsem rojakom blagoslovljene
božične praznike ter sreče in uspehov
polno novo leto 1961.

Svojim članom in vlagateljem
ter vsem Slovincem po svetu
vošči
blagoslovljene
božične praznike in
srečno novo leto

SLOVENSKA
HHRANILNICA

Z. Z. O. Z.

ALVARADO 350

RAMOS MEJIA

T. E. 658-0827

Uradne ure ob sobotah
od 16. do 20.

Slov. pevski zbor
"GALLUS"

želi vsem rojakom
blagoslovljen Božič
in
srečno Novo leto
ter vabi na

VEČER
BOŽIČNIH
PESMI

v nedeljo 25. t. m. ob 20.15
v ciudadelski cerkvi.

Pred koncertom, t. j. ob 19.30
bo v isti cerkvi sv. maša.

Vesele božične praznike
in uspehov polno
Novo leto 1961

želi vsem slovenskim rojakom

Stanislav Zupančič

MARTILLERO PUBLICO
NACIONAL

QUINTANA 161 - SAN MARTIN

T. E. 31-5142

Odbor Društva
slovenskih
protikomunističnih
borcev,

Buenos Aires.

želi vsem članom, prijateljem
in vsem rojakom
blagoslovljen Božič in zdrav-
ja ter zadovoljstva polno
Novo leto 1961

Blagoslovljene
božične praznike

želi

vsem znancem in rojakom

Blaž Razinger

Bariloche

NAROČAJTE IN ŠIRITE
SVOBODNO SLOVENIJO

ZA SVETE BOŽIČNE
PRAZNIKE

OBILJE NOTRANJEGA

VESELJA IN SREČE,

ZA NOVO LETO

PA MNOGO BOŽJEGA

BLAGOSLOVA, ZDRAVJA

IN USPEHOV

ŽELI VSEM ROJAKOM

Društvo Slovencev

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Milos Stare

Redactor: José Kroselj

Redacción y Administración:

Ramón Falcón 4158, Buenos Aires
Argentina

CORREO
ARGENTINO
Central B

FRANQUEO PAGADO

Concesión N° 6775

TARIFA REDUCIDA

Concesión N° 6824

Registro Nacional de la Propiedad
Intelectual No. 650854

Naročnina Svobodne Slovenije za leto
1960 za Argentino \$ 340.—.

JAVNI NOTAR

Francisco Raul Casante

Escribano Público

Pta. baja, of. 2.

Cangallo 1642

T. E. 35-8827 Buenos Aires

Slovensko keramično podjetje

C. A. C. E. S.

v Mendoza

ŽELI VSEM ROJAKOM BOŽIČNEGA MIRU
IN BOŽJEGA BLAGOSLOVA V NOVO LETU

Ustanova Slovenski dom Carapachay želi svojim članom, ter vsem
Slovincem srečne in zadovoljne božične praznike ter milosti polno

novi leto 1961.

Obenem vabi rojake na

SILVESTROVANJE

ki bo za zidovi novega doma, v slučaju slabega vremena pa pri dru-
žini Aleš. Začetek ob 8. zvečer. Na sporedu srečolov in druge igre.
Dohodi s kolektivi št. 22 iz Villa Adelina in št. 4 iz Munro.
Dom stoji na ulici Gerbacio Mendez y Obligado.

BRATA KRISTOF

ŽELITA VSEM ROJAKOM

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE

IN MNOGO USPEHOV

V NOVO LETU

BLAGOSLOVLJEN BOŽIČ

in

SREČNEJŠE NOVO LETO 1961

želi slovenskim rojakom

LOJZE NOVAK

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO

BUMAR, SRL

Av. de Mayo 302 - Ramos Mejia - T. E. 658-7083

ter se zahvaljuje rojakom za izkazano zaupanje in se se v naprej
priporoča kot vedno s samo prvovrstnim blagom najboljših znamk
in z možnostjo dolgoročnega plačevanja. Opozarjamo na naše
redne tedenske slovenske oddaje vsako soboto ob 22 uri na postaji
LS 6 Radio del Pueblo, posebno na sveti večer, ko bomo oddajali
program slovenskih božičnih pesmi. Bumar, SRL je po posredova-
nju g. Lojzeta Novaka ustanovil posebni socialni fond za pomoč
slovenskim revežem. Tako podjetje daje polovico čistega dobička
slovenskih strank za slovenske kulturne in socialne potrebe. Če
kupujete pri Bumarju ste na dobičku Vi, ker imate jamstvo dobrega
blaga in obenem pomagajte svojim bratom v stiskah.

10. JUBILEJNA MISIJSKA VELETOMBOLA

NA SENČNEM VRTU MLADINSKEGA DOMA V DON BOSCO, RAMOS MEJIA. — DARUJTE DOBITKE! KUPUJTE TABLICE!

8. - I.

1961